

Den eneste Rettergangsform, der kan forsones med et frit Folks Forfatning

Taler

Johan Sverdrup

Dato

20 august 1857

Sted

Stortinget

Omstendigheter

Debatt om juryordningen

- 1 Hr. Præsident! Det har ikke forundret mig, at nærværende Lovforslag har mødt megen Modstand fra den konservative Leir, hvor man i enhver ny Ide ser en Plage og i ethvert Fremskridt en Fare. Jeg maa dog tilstaa, Hr. Præsident, at jeg havde ventet at faa høre langt vægtigere Indvendinger mod Institutionen, end
- 5 dem, jeg her har hørt, og det er det, som har gjort, at jeg har dvælet med at tage Ordet. Jeg var i Sandhed uenig med mig selv om det, der var fremkommet, tiltrængte Tilsvær eller ei. Naar man har denne Sag liggende for sig, er det ikke let at bestemme sit Foretags Grænser. Vilde man holde et ledende Foredrag, der kunde sætte Thingets Medlemmer ind i Sagen, saa vilde det medtage en Tid, der
- 10 vilde være altfor lang for en parlamentarisk Forsamling. Forlanger man blot Gjendrivelse af de Argumenter, som ere fremsatte mod Kommiteens Indstilling, og man saaledes skal imødegaa, hvad den anden Part har fremført, kan man vistnok fatte sig kortere, men dog ikke saa ganske kort af den Grund, at man for at imødegaa de Argumenter, der have nogen Grund, er nødt til at gaa ind paa
- 15 Sagens Hovedpunkter. Efter min Opfatning er den Tanke gaaet gennem de Foredrag, som ere holdte mod Jury-Institutionen, at det bestaaende har saa mange gode Sider, at det vilde være urimeligt at ombytte det med noget andet og specielt med jury. Der er imidlertid ingen, som har forsøgt at udvikle Fortrinene ved den bestaaende Retsforfatning; der er ingen, som har prøvet paa at
- 20 udsondre, hvad der som blivende og godt i den kunde beholdes for Fremtiden, og hvad der maatte antages at burde vige Pladsen for bedre Indretninger; ogsaa i denne Henseende kan jeg sige, at der mangler mig Holdepunkter i Modstandernes Foredrag.
- 25 Førend jeg gaar over til at tale om Jury, vil jeg kaste et Blik paa den bestaaende Rettergangsorden. Under Udførelsen af det Hverv, som var mig betroet af

Storthinget, har jeg maattet granske denne Sag i enhver Retning, saa vidt det har staaet til mig. Jeg maa da sige, at et fortsat Studium har fæstnet den Overbevisning hos mig, at mundtlig Rettergang med Edsvorne er den eneste Rettergangsform, der kan forsones med et frit Folks Forfatning, og den eneste Rettergangsform, der kan beskytte en uskyldig, som lider under uretmæssig Forfølgelse, medens den tillige medfører størst Skræk for den skyldige og en stærk Repression til bedste for Samfundet. Naar man stiller for sig den hele Opgave, kan man sige, at den falder i tre Dele, det bestaaende skriftlige Processystem, mundtlig og offentlig Rettergang med kollegiale Retter uden jury, og mundtlig og offentlig Rettergang med Edsvorne. Man har Modifikationer af disse Procesformer, men forsaavidt mig bekjendt, kan i det Hele taget de eksisterende Processystemer henføres til en af disse tre Hovedformer. Hvad nu vort nærværende Processystem angaar, kan jeg ikke andet end udtale min Dom om det derhen, at det i flere og væsentlige Henseender er forkasteligt, som en overdreven Anvendelse af Undersøgelsermaximen. Hvilke Akter i Processen man end vil tage for sig, skal man se, at man overalt gjenfinder det samme overdrevne Inkvisionsvæsen, idet Statens Parti er det eneste, der er kommet ret til Magt og Ære. Processen har udviklet sig derhen, at den tiltalte er ligesom retløs ligeoverfor Statens Funktionærer, og Hensynet til Vigtigheden af at opnaa Forbrydelser i Samfundet afstraffede har overdøvet alle humane Hensyn til selve Tiltalte og Forsvarets retfærdige Krav. Man har overseet, at ogsaa utilbørlig Behandling af Tiltalte og hans Sag indeholder en Krænkelse af Samfundet.

Jeg maa gaa ud fra den Forudsætning, at de Hovedformer, hvorunder vor kriminale Proces virker, ere enhver bekjendte. Det vil da sees, at der findes en Sammenblanding af Roller Sted, der ikke kan virke anderledes end skadeligt, der er, saasnart Anmodning om det første Skridt til Undersøgelse er udgaaet, en Mand, som under Forhørerne repræsenterer saavel Undersøgelse som Anklagen og Forsvaret. Det er den samme Dommer, der skal overtage det Offentliges Interesse, som tillige skal drage Omsorg for, at den sigtedes Rettigheder ikke blive krænkede. Jeg tror, det vil være enhver indlysende, at man her har stillet en umulig Opgave for en Dommer. Det er dog en erkjendt Sandhed, at hvor man vil have en sund og god Organisation, der skal enhver Hovedfunktion i Organisationen have sit relativt selvstændige Organ. At en og samme Person skulde kunne tilbørligt repræsentere modstridende Interesser paa en Gang, ser man ogsaa hyppigt anført som Exempel paa, at noget er ret indlysende umuligt. Dersom man tager Hensyn til Loven af 1845, saa faar Dommeren endnu flere

Roller. Da han efter denne Lov ved forskellige Sagers Behandling ikke har Personer ved Siden af sig, som repræsentere de offentlige Interesser i deres Hovedforgreninger, gaa i deslige Tilfælde Referentens Funktioner og Aktionsmyndigheden op i Dommerens Virksomhed, og dette er ingen
70 uvæsentlig Side; thi deslige Sagers Antal udgjøre efter de i Justitsdepartementet udarbejdede Tabeller flere Hundrede aarlig. Vil man nu spørge, hvilken af disse forskellige Roller nyder Fortrinet, tror jeg ikke Svaret er saa vanskeligt at udfinde. Jeg tror ingen vil være i Tvivl om at give det Svar, at det er Anklagerollen, som nyder Fortrinet ligeoverfor Undersøgelsen og
75 Defensorrollen. Dette hænger ogsaa sammen med den første Rolle, der er ham givet som Dommer, idet Dommeren er nødt til at optræde paa Samfundets Vegne, naar Forbrydelser ere begaaede. Fra denne hans primære Stilling gaar han senere over til Undersøgelse af, hvorvidt den tiltalte er skyldig, og det er naturligt, at Situationen og hans Egenkjærlighed medfører, at han væsentlig
80 forbliver i Anklagerollen; ofte vil dette ogsaa ske af misforstaaet Embedsiver. Der mangler ikke Exempel paa hvad jeg har anført; saavidt min Erfaring strækker, stiller Forhørsdommeren sig fortrinsvis paa Anklagerens Standpunkt. Jeg siger just ikke, at dette er skeet forsætlig fra Dommerens Side; det ligger i hans Stilling, det kan ikke undgaaes, saaledes som Ordningen nu er. Der
85 fremkommer ogsaa hyppige Klager over lignende ensidig, inkvisitorisk Fremgangsmaade fra alle Stater, hvor Kriminalprocessen er indrettet i Lighed med vor.

Dernæst medfører vort nærværende System en høist forkastelig
90 Sammenblanding af væsentlig forskellige Stadier i Kriminalprocessen. Saaledes som Tilfældet nu er, samles Hovedmassen af Beviset under Forhøret, og naar Aktionen er dekretet i Sagen, er der ikke stort andet at gjøre end at afhøre et enkelt Vidne og faa de øvrige Vidner edfæstede med Hensyn til, hvad de have erklæret under Forundersøgelsen, og ved Siden deraf indhente en Del
95 Oplysninger om Tiltaltes Person o.s.v. Vistnok kan der være nogen Forskjel, eftersom Aktionsmyndigheden udøves, men i Reglen er det Tilfældet, at Forhøret faar en Overvægt paa den egentlige Sags Bekostning, som gjør, at man kan siges at være under Tiltale, førend Aktion er dekretet. Hvorledes Forsvaret hermed krænkes, ja ofte saa godt som umuliggjøres, er indlysende for enhver
100 sagkyndig. De Lidelser, som den kriminelle Forundersøgelse kan paaføre den sigtede, de Ubilligheder, de kunne medføre, finde især Sted hos os paa Grund af, at Forhørsundersøgelsen udstrækkes langt videre end det for Sagens Skyld er fornødent. Man vil maaske sige, at dette ikke staar i nøie Forbindelse med

105 Systemet; men det er dog Tilfældet. Saalænge det tilkommer en enkelt Mand at
føre Undersøgelsesforhøret som Forhørsdommer og siden som Dommer
behandle Sagen, er det klart, at han jevnlig forledes til at drive Forundersøgelsen
videre end nødvendigt, fordi han vil have det størst mulige Materiale at
forelægge Anklagemyndigheden ved den egentlige Sags Behandling. Som
110 Forholdet er, kan det let synes ligegyldigt, enten man trækker disse Oplysninger
ind i Forhøret eller i selve Sagen; og for Dommeren vil det endog ofte være
lettere at samle alle Oplysninger under Forhøret end senere, men den sigtede og
Retspleien lider under denne Fremgangsmaade. Da ingen offentlig Anklager
findes, men Forundersøgelsen i det hele taget afhænger af Enkeltmands
115 Forgodtbefindende, saa er den største Vilkaarlighed dermed forbunden. Da den
kriminelle Undersøgelse saaledes kan styres med fuldkommen fri Raadighed fra
Dommerens Side, vil Lidelsen for vedkommende Inkvisit kunne blive ganske
utaalelig; der er mange, som blot ved Forhøret paaføres meget større Lidelser,
end om de virkelig havde været tiltalte og fældede til Straf. Derhos maa jeg
120 fremhæve den tiltaltes retløse Stilling, da han intet særskilt Forsvar har, og det
saameget mere, fordi Processen føres skriftlig og hemmelig. Vel skal et Par
Retsvidner være tilstede, men hvad det har at betyde, antager jeg enhver erfaren
Mand vil vide. Som Retssystemet nu er, ville de færreste vide, hvad Ret den
sigtede eller tiltalte har lige overfor Dommeren. At de tilstedeværende
125 Retsvidner skride ind, vil neppe ske, før Dommerens Adfærd gaar, om jeg saa
maa sige, til det oprørende.

Jeg kan ikke opholde mig specielt ved Udviklingen af ethvert af de herhen
hørende Punkter. Jeg kan blot antyde dem, for ikke at opholde Thingets Tid
130 forlænge. At en Referent i Almindelighed træder til, naar Undersøgelsen er
fremrykket til et vist Punkt, hjælper ikke stort paa Sagen i den her omhandlede
Henseende. Det begynder at blive almindelig erkjendt, hvilken Uting
Referentens Dobbeltrolle er, samt at han i de fleste Tilfælde ganske naturligt
føler sig og handler nærmest som Anklager paa det Offentliges Vegne. Jeg troer
135 efter min Erfaring, at det oftere hænder, at den tiltalte ved Referentens
Tiltræden faar to Anklagere i Stedet for en. Skriftlighedssystemet er en aldeles
nødvendig Del af vor nærværende Kriminalproces, men det er dog godtgjort
baade ved den videnskabelige Diskussion og ved Erfaring, at dette System er
uforsvarligt, fordi den tilstrækkelige Sandhed og Klarhed ikke derved kan
140 komme ind i Proceduren.

Man har troet, at dette skulde kunne opveies ved Appel, men hvor lidet

fyldestgjørende et saadant Retsmiddel er, vil enhver indrømme, naar man
145 betænker, at det Materiale, som foreligger for den overordnede Domstol, ikke er
andet end det, den underordnede Dommer har samlet; de overordnede
Domstole kunne vistnok rette Feilslutninger fra dette Materiale og undersøge,
om dette ligeoverfor Loven, saalangt den naar, er benyttet paa en tilbørlig
Maade, men de kunne i Reglen ikke give Sagen en anden Skikkelse, end den
150 havde fra først af. Jeg maa derfor sige, at den Vægt, som lægges paa Appel i
denne Forsamling, forekommer mig høist besynderlig; jeg for min Del vilde anse
den enkelte underordnede Dommers Prøvelse, naar han er en retskaffen Mand,
for langt bedre end Overrettens og Høiesterets tilsammen.

155 Med Hensyn til de foreløbige Skridt i Processen vil man endvidere se, at vort
nuværende System medfører en overmaade stor Magt for den enkelte Dommer;
saaledes, hvor der skal anstilles Husundersøgelse, foretages Beslaglæggelse paa
Papirer, skrives til Arrest o.s.v., der kan man sige, at Dommerens Myndighed
næsten er uindskrænket, og dette kan ikke lettelig under vor nærværende
160 Procesform rettes paa; thi naar man først gaar ind paa, at Beviset skal
tilveiebringes paa den Maade som hidtil, maa man ogsaa give Dommeren saadan
Ret. Jeg skal tage et Exempel og fremhæve nærmere. Dersom man fornemlig
skal, hvilket jo denne Proces fører med sig, lægge an paa at erhverve Tilstaaelse af
Angjældende, eller paa at benytte hans Udsagn til at erhverve Bevis imod ham,
165 maa man ogsaa sørge for, at han ikke kommer til at samtale eller konferere med
andre, som kunne forberede ham paa, hvad han maa sige eller ikke sige; heraf
følger igjen Nødvendigheden af Arrest for at forebygge en saadan Konference,
og denne Slags Arrest er det, som fortrinsvis gjør, at den sigtede holdes fængslet.
Her kan ingen Kaution hjælpe, fordi det ikke er for at sikre hans Tilstedeværelse,
170 men for at sikre mod, at han skal konferere med andre til Skade for Sagens
Fremme. Det er da ligefrem, hvormeget her er overladt til Dommerens
ukontrollerede Skjøn, og hvor stort Spillerum Dommervilkaarligheden har
under saadanne Omstændigheder.

175 Jeg maa dernæst fremhæve, at Anklagemyndigheden er særdeles uheldigt
organiseret i vor nuværende Ret; det er den exekutive Magts Embedsmand,
som, i Reglen skal bestemme Anklagen og i enkelte Tilfælde er det endog
vedkommende Ministerium selv. Men at denne Embedsmand ikke kan pleie en
saa vigtig Gren med den Omhu, den fortjener, naar han har saa mange andre
180 Forretninger at varetage, og at man ikke hos ham har den nødvendige Garanti
for Uafhængighed og Upartiskhed, det tør jeg paastaa med Bestemthed. Det er

185 mig ogsaa bekjendt flere Tilfælde, hvor Aktionsmyndigheden har været udøvet
paa en høist paafaldende og uforsvarlig Maade, og jeg skal fremhæve et Par
Exemplar; saaledes er en Mand bleven sat under Tiltale for Forbrydelse mod et
Kapitel i Kriminalloven, som indeholder ikke mindre end 35 Paragrafer, uden at
hans Forbrydelse er bleven anderledes betegnet. Et endnu mere paafaldende
Exempel i den Retning er, at man engang har sat mange Personer under Tiltale
for Forbrydelse, uden nærmere Betegnelse og uden at det engang har været
190 nævnt, mod hvilket Kapitel i Loven eller mod hvilken Lov Vedkommende
skulde have forbrudt sig. Endvidere ser man jo saa ofte, at
Aktionsmyndighedens Dekreter blive aldeles uden Følger, og at den Beslutning,
som er tagen, paa det mest paafaldende underkendes af Retterne. Den
kongelige Kommission synes ogsaa for en Del at have erkjendt Rigtigheden af
195 dette, idet den har erkjendt, at Aktionsmyndigheden tildels bør lægges i andre
Hænder.

Altsaa, naar jeg ser hen til den Myndighed, Statens nuværende Embeder have
paa Samfundets Vegne i Kriminalprocessen, eller jeg ser hen til den Ret, man
200 ikke kan negte den tiltalte, fordi at, dersom hans Ret krænkes, Samfundets Ret
derved krænkes, eller jeg ser hen til den hele Maade, hvorpaa
Kriminalproceduren hos os foregaar, maa jeg komme til det Resultat, at den
under den fremadskredne Tid er saa uheldig og forkastelig som bedst muligt, og
dette skriver sig fortrinsvis derfra, at den hviler paa en overdreven Anvendelse af
205 det Undersøglesprincip, som forresten anvendt fra Statens Side er
fuldkommen berettiget.

Jeg har paapeget enkelte af Manglerne, og, det var let at paavise flere, men jeg
har blot holdt mig til nogle af de væsentligste og mest iøinefaldende. Jeg maa
210 dog endnu fremhæve en, idet jeg gaar over netop til Hovedpunktet i
nærværende Sag, nemlig den Bevistheori, som anvendes i vor Kriminalproces, og
som efter min Formening nødvendigvis i større eller mindre Omfang maa gjælde
i enhver Kriminalproces, hvor Spørgsmaalet afgjøres af Statsdommere, efter
skriftlig Procedure, og hvor Hovedgarantien søges i Appellinstansen. Efter at de
215 ældre Procesformer for det kontinentale Europa vare gaaede til Grunde efter i
enkelte Retninger at have overlevet sig selv, indførtes det Bevissystem, som nu er
det herskende hos os; det var det, man i Almindelighed kaldte det legale Bevis,
med andre Ord, at Loven giver Maalestokken for, hvad der skal være juridisk
Vished i Processen. Jeg antager, at denne Overgang fra det ældre System til det
220 nu hos os herskende havde sine Fordele, at man derved gjorde et Skridt, som,

hvorvel det havde sin Ensidighed, dog bidrog til at fjerne adskilligt, som burde fjernes, og til at grundlægge gavnlige Indretninger, som burde komme; men vist er det, at det blev i høi Grad overdrevet og underholdt, hvor det ikke længere
225 burde vedligeholdes. Det er dog noget, som vel er enhver tænkende Mand indlysende, at det er en Umulighed for Loven paa Forhaand at bestemme, hvad der i ethvert Tilfælde skal afgive Bevis, man anvende det paa Vidner, paa hvilket Bevismiddel, man vil; især gjælder det naturligvis med Hensyn paa de Indicier, som spille og maa spille en saa overordentlig væsentlig Rolle i
230 Kriminalprocessen. Hvorledes man end vil indrette Kriminalprocessen, er det umuligt at binde Afgjørelsen af Skyldighedsspørgsmaalet i de konkrete Tilfælde til visse almindelige Regler; hvor liden Kritik der end var blandt Publikum i den Periode, til hvilken jeg her sigter, over Kriminalprocessens Indretning, følte man dog snart, at de Bevisregler, Loven opstillede, vare utilstrækkelige, idet man dels
235 blev nødt til at antage som Bevis, hvad der stred aldeles mod vedkommende Dommers Overbevisning, og dels blev nødt til at frikjende, hvor vedkommende Funktionær havde den fuldkomneste Overbevisning om Angjældendes Skyld. Eftersom Forholdene udviklede sig, og Samfundets Krav paa behørig Pleie af dets Interesser ogsaa i denne Henseende blev stærkere, blev det indlysende, at
240 denne legale Bevistheori ikke stod til at fastholde. Først troede man at kunne hjælpe sig med at opstille en saakaldet negativ Bevistheori, idet man sagde: saa meget skal der ialfald til, for at Domfældelse kan finde Sted, men forresten er det overladt til Dommeren at handle efter sin Overbevisning. Men ogsaa heri fandt man i Tidens Løb en Skranke, som virkede uheldigt, og som viste, at
245 Foranstaltningen i andre Henseender havde særdeles lidet at betyde, med andre Ord, man kom derhen at maatte afholde sig fra at binde Dommeren i hans Overbevisning ved Lovregler og overlade det til vedkommende Dommers subjektive Skjøn at afgjøre i ethvert Tilfælde, om Skyld var tilstede eller ikke.

250 Naar man nu var kommen til den Overbevisning, - og den er nu den herskende i alle de Lande i Europa, hvor Sagen har været undergivet en grundig Overveielse, - den Overbevisning, at ikke længere lovbestemte Regler ere tilstrækkelige for Kriminalprocessen, saa havde man kun to Veie at følge; den ene var at overlade til Statsdommerne at dømme efter deres frie subjektive Overbevisning, den
255 anden var at indføre Edsvorne, som havde at afgjøre Skyldspørgsmaalet. Hvis man skulde overlade til Statsdommeren at dømme efter subjektiv Overbevisning, er det jo klart, at man ikke kunde standse ved en enkelt Dommer; enhver vil uden nærmere Deduktion føle, at det ikke gaar an at overlade en enkelt Mand at afgjøre efter sit subjektive Skjøn Medborgeres

Frihed, Ære og Liv. Man maatte altsaa ty til andre Midler, og den Tanke laa da meget nær, at man skulde betro det til et Kollegium af Statsdommere at afgjøre efter en mundtlig og offentlig Procedure, hvorvidt Tiltalte var skyldig eller ikke. Den blev ogsaa paa flere Steder kaldt tillive ved tilsvarende Institutioner. Sagen
265 staar derfor i sit Hovedpunkt saaledes for mig, at naar man erkjender, at en Reform i Kriminalprocessen bør finde Sted, har man blot at vælge mellem offentlig og mundtlig Procedure for kollegiale Retter eller Indførelse af Edsvorneretter. Mellem disse to er det altsaa, at Sammenligningen skal anstilles; kan man ikke bevise, at mundtlig Procedure for de kollegiale Retter opfylder
270 Fordringen til den bedste Procesmaade, vil man, hvis man virkelig vil en Reform, være nødt til at gaa til Edsvorneretterne.

Her møder man igjen den besynderlige Vildfarelse, at man tror med et Slag at kunne gjøre Statsdommere til Jurymænd; thi idet man gjør dem til Dommere
275 efter subjektiv Overbevisning i Skyldspørgsmaalet, gjør man dem tillige til Jurymænd. Intet kan være feilagtigere end denne Tro; naar Afgjørelsen af Bevisspørgsmaalet henlægges til kollegiale Retter af Statsdommere, vil der nødvendigvis hos disse Dommere uddanne sig Hensyn, som idelig befølges af dem som Regler ved Sagernes Afgjørelse; der kan intet Kollegium sidde sammen
280 i længere Tid og afgjøre ensartede Sager, uden at de tillige danne sig Præjudikater for, hvorledes saadanne Sager i lignende Tilfælde bør behandles; en Afgjørelse bliver bestemmende for en Række af Afgjørelser og den ene Konsekvens i denne Retning afføder den anden. I Stedet for at Beviset ved kriminelle Sager sigter til et bestemt individuelt Faktum og saaledes maa bedømmes aldeles konkret, vil
285 man her faa en Bedømmelse efter generaliseret Anskuelse fra Rettens Side. Jeg kan i denne Henseende paaberaabe gode Autoriteter ogsaa blandt dem, som selv ikke hylde juryer, men som have havt Anledning til selv at iagttage begge Procesarter. Hvad jeg her har anført, er saaledes med stor Styrke fremhævet af Rosshirt i Baden i et Skrift, han har udgivet om den tyske Proces, hvori han
290 beviser, at man stadig gjenfinder det Træk hos alle kollegiale Retter, at de indrette sig efter Præcedenser, ogsaa hvor det gjælder Bedømmelse af Indicier og Afgjørelse af Skyldspørgsmaal. Men intet kan være mere skadeligt og uforsvarligt end at overgive Afgjørelsen af Bevisspørgsmaalet i kriminelle Sager til Mænd, der beherskes af Præcedenser. Dernæst tør jeg paastaa, at stadig
295 Sysselsættelse med at veie mod hinanden stridende Bevisdata og Sandsynligheder, saa langt fra gjør Vedkommende mere skikket til dette Hverv, at det tvertimod virker modsat; enhver har sin eiendommelige Maade at trække Slutninger paa; en er meget let til at drage Slutninger til det værre, en anden er

300 sen dertil, men under denne individuelle Forskjel vil der hos Mænd, som stadigt
ere beskjæftigede med at paakjende Straffespørgsmaal, altid være en
Tilbøielighed til at støtte sig til visse Hovedresultater, som de have
sammendraget af sin Erfaring og da senere bruge som Tilknytningspunkter ved
alle kommende Tilfælde. Det er altsaa ikke nok, at Kollegiet som saadant bliver
305 tilbøieligt til at bruge Præcedenser, men de enkelte Individer af samme ville
under Udøvelsen af sin Funktion lade sig lede af visse stereotype Regler. Men
under alle Normer for de menneskelige Handlinger kan intet være uheldigere
end at anvende generaliserede Anskuelse paa Bedømmelsen i et enkelt Tilfælde,
om Skyld er tilstede eller ikke.

310

Endelig er det Tilfældet, at Statsdommere ere fast ansatte af Regjeringen; de ere
saaledes afhængige ialfald moralsk af den Magt, som har ansat dem, - de kunne
vel ogsaa have Haab om at gaa over til andre Embedsposter; endvidere danne de
et Led i en Stat, som gennem fælles Interesser hænger sammen, og jeg er i saa
315 Henseende ganske enig med Bentham, som siger om Embedsmændene, at
hvormeget de end kunne hade hverandre indbyrdes, saa holde de dog meget
trolig sammen overalt, hvor det gjælder noget, hvorved de tro, at deres Anseelse
kan hævdes, eller deres Interesse fremmes eller bevares, den Anskuelse havde han
faaet af sin Erfaring fra England, - havde han havt Erfaring fra de kontinentale
320 Stater, maatte han formentlig have udtalt sig endnu skarpere.

Af disse Grunde, som jeg her har anført, ville heller ikke kollegiale Retter have
den Tillid; som er saa høist nødvendig, saasnart en Kriminalproces skal foregaa
med den tilbørlige Kraft og Virkning i Samfundet; man kan aabne Døren
325 saameget man vil, for at lade Publikum strømme ind, man skal dog se, at disse
Retter ikke vinde Tillid blandt Folket, ialfald ikke sammenlignelsesvis med
juryer, og at Indtrykket af Retsforhandlingerne er lidet eller intet mod det, som
Forhandlinger for Edsvorne fremkalder. Jeg for min Del kan ikke, efterat have
seet de forskjellige Meninger om denne Sag, komme til andet Resultat, end at
330 det forekommer mig at være en Fordring, jeg paa det bestemteste maa
tilbagegive, at jeg skulde overlade til et Tribunal af 7-8-9 af Regjeringen valgte
Mænd, uden at gjøre nogen Rede for sine Grunde, at tage Afgjørelse over alle
Borgeres Liv, Ære og Frihed; jeg tænker man vilde meget betakke sig for at faa et
Tribunal, der var saaledes indrettet. Jeg kan derfor ikke komme til andet
335 Resultat end ligesom paa tidligere Thing at holde paa, at saaledes som Sagen nu
staar, efter de Fremskridt, som Erfaring og Videnskab have gjort i den senere
Tid, staar ikke andet tilbage for at gennemføre en Reform end at indføre

Edsvorneretter.

340

Disse ville efter min Formening være dygtigere til det Hverv at afgjøre Skyldigspørgsmaalet end Statsdommerne; de besidde Uafhængighed; de paavirkes altsaa ikke af Ønsker fra Oven, de have fuld Tillid, og de handle aldeles ubefangent; de tage ikke noget Hensyn til, at en eller anden Persons Øie
345 kan vogte paa dem, som vil vide at tage sine Forholdsregler i sin Tid, hvis ikke Dommen falder saaledes ud, som han ønsker, og derhos ere de helt vel fortrolige med den Klasses Livsvaner og Anskuelser, der oftest bringes for den retlige Skranke; de ville have en langt større Dygtighed til at bedømme Tiltaltes og Vidnernes Udsagn, og hvad der med disse i Almindelighed staar i Forbindelse,
350 end nogen Statsdommer kan have; de vexle for hver Sag, og det er kun enkeltvis, at en Jurymand kommer til igjen at beklæde en Ret; de ville derfor gaa til hver enkelt Sag med en Interesse og en Samvittighedsfuldhed, som man ikke kan vente hos en Statsdommer, der idelig maa behandle Kriminalisager, og hvis Følelser derfor ere sløvede. Jeg tror saaledes at burde paastaa, at Edsvorne ere
355 mere skikkede til at afgjøre det faktiske ved Sagerne end Statsdommerne.

Herimod har man jo rigtignok gjort en kapital Indvending, som synes at være af største Vægt, den nemlig, at om det end indrømmes, at jurydommere ligesaagodt, ja, maaske bedre end Statsdommere kunne afgjøre, hvorvidt et
360 Faktum har fundet Sted, hvorvidt den eller den Handling er begaaet af den tiltalte, saa ville de dog ikke med den nødvendige Sikkerhed kunne afgjøre, hvorvidt denne Handling er en Forbrydelse, eller hvorvidt den er Vedkommende tilregnelig som saadan, med andre Ord, om de end kunne afgjøre, hvad man kalder det rent faktiske med Hensyn til Sagen, ville de ikke
365 kunne afgjøre de juridiske Kvæstioner, som ere forbundne med Løsningen af det Spørgsmaal, om Vedkommende er skyldig i en Forbrydelse eller ikke. Dette er den væsentligste Indvending, man har gjort mod Anvendelse af Edsvorne, og som gjør, at man siger, at Statsdommere i ethvert Tilfælde maa være mere skikkede til at have med Kriminalisager at gjøre end disse. Men jeg tror, at heri
370 skjuler sig en Vildfarelse; de retlige Begreber, hvorom her er Tale, bestaa allesammen af faktiske Momenter, og det er ikke rent retlige eller blot tekniske Begreber, hvorom der her er Tale. Begrebet er her hentet fra Livet selv og det er kun blevet Retsbegreb derved, at Lovgivningen har optaget det i Folkets Retsbevidsthed begrundede som et saadant. Overalt altsaa, hvor det gjælder for
375 Jurymændene at løse et Skyldigspørgsmaal, vil det væsentlig være faktiske Momenter, de have at behjælpe sig med, hvad enten der sees hen til det rent

faktiske eller til Handlingens Indførelse under det Lovbegreb, hvorunder den hører. Det samme gjælder ogsaa med Hensyn til Tilregneligheden; thi om den er
380 tilstede eller ikke, beror paa Oplysningen om og Opfattelsen af faktiske Momenter eller Tilstande. Hertil kommer, at under sine Bestræbelser i denne Retning ville Jurymændene have en god og kyndig Veiledning fra den retslærde Dommers Side, som samvirker med dem.

385 I det Kjæmpepunkt, vi her egentlig have at behandle, nemlig Paakjendelsen af Skyldspørgsmaalet, forekommer det mig, at efterat det gamle System af Videnskab og Erfaring er forkastet, kan man ikke komme til andet, end at den bedste Maade at afgjøre Skyldigspørgsmaalet paa er ved Hjælp af Edsvorne, og at, hvad man saa hidtil har sat istedet, har vist sig at være mindre godt. Jeg skal i
390 saa Henseende se hen til enkelte fremmede Lande; den mundtlige Procedure for kollegiale Retter er bleven prøvet i flere italienske Stater, men har ikke ført til tilfredsstillende Resultater; overalt, hvor man har konfereret med de Dommere, som have forrettet i saadanne Retter, er det blevet sagt, at Øiemedet ikke er bleven fyldestgjort, Domstolene vandt ikke Tillid, og Dommerne saa sig ikke
395 istand til at faa ordnet en Retspleie, der gjorde det Indtryk, man kunde ønske, paa den store Almenhed. I Holland, hvor man ligeledes har mundtlig Procedure for kollegiale Retter, har den heller ikke vist sig tilfredsstillende, og der har i den senere Tid reist sig Stemmer for Indførelse af juryen, fordi man har fundet, at den forhaandenværende Ordning ikke svarede til Forventningerne og til de store
400 Løfter, der bleve givne, da man indførte den.

Videre er det jo klart, at Indførelsen af Edsvorneretter har et overordentligt Fortrin for enhver anden Organisation deri, at en bedre Organisation af selve Processen derved finder Sted; naar Statsdommerne i kollegiale Retter, for hvilke
405 mundtlig Procedure foregaar, skulle afgjøre baade Skyldspørgsmaalet og Retsspørgsmaalet, stiller man i indviklede Sager en særdeles svær Opgave til dem, ja, man sætter dem i en Stilling, som ofte gjør det umuligt at fyldestgøre den ene Del af Opgaven, uden at krænke den anden; dersom man derimod for Skyldspørgsmaalet har et særskilt Organ i de Edsvorne og ved Siden deraf
410 beholder Dommeren for Retsspørgsmaalets Skyld, ville de to Hovedfunktioner for Domstolene have hver sit særskilte Organ og ved deres Samvirken i det hele og ved den Kontrol, de udøve med hinanden, naturligvis opfylde sin Funktion bedre, end om det blot var betroet til en af dem; det er dog klart, at i enhver Organisation er det et stort Fortrin, at enhver Hovedfunktion har sit eget
415 Organ.

Tillige virker dette i høi Grad tilbage paa de Forberedelser, som maa gaa forud for enhver Kriminalproces; thi naar man ved, at Sagen skal behandles for en
420 Edsvorneret, kunne ikke Forudundersøgelserne tage den Bredde og den Karakter, de hidtil have havt, og som have gjort den saa forhadet hos alle civiliserede Nationer, hvor den har været ført paa denne Maade; de Oplysninger nemlig, som erhverves under de forberedende Forhandlinger, blive ikke i Reglen forelagte Retten optegnede, men fremskaffes for den, og det følger derfor af sig
425 selv, at man ikke kan give dem den Karakter som hidtil; man kan ikke trække dem ud i den Grad, og de Misbrug og de Uleiligheder, som dermed have været forbundne, ville saaledes for en stor Del bortfalde paa samme Tid som der vil være en Garanti mod saadanne Misbrug deri, at enhver, som er kaldet for en saadan Ret, kan gjøre Indsigelser gjældende. Nu ligge de fleste af saadanne
430 Klager, om de fremsættes, begravne i Bunker af Akter, som faa kan faa Adgang til, og som ingen kjærer sig om at faa Adgang til, uden netop de, som skulle afgjøre i Sagen; men den Afgjørelse af Klager, som er dækket af Hemmelighed, giver jeg ikke mange Skilling for.

435 Det ligger dernæst i Tingens Natur, at Edsvorneretten tvinger til at forelægge det bedste Bevis paa den bedste Maade, og dette er noget af det bedste, som kan siges for en Procesmaade; naar der i en eneste Session - og det er Regelen - skal af 12 Mænd af Folket afgjøres «skyldig» eller «ikke skyldig,» siger det sig selv, at man baade for at fremme Statens Interesse og for at give Proceduren den
440 fornødne Sandhed og Klarhed maa anstrænge sig til det yderste for at forelægge juryen det mest umiddelbare, det mest indtrængende og bedste Bevis, og paa en saadan Maade, at den tilsigtede Virkning derved i den størst mulige Grad naaes; dette gjælder i ingen Henseende i saa høi Grad for Statsdommere.

445 Med Edsvorneretten er endvidere Umiddelbarhed, Offentlighed og alsidig Undersøgelse paa det nøieste forbundne. Jeg ved ikke, om det skulde være nødvendigt at fremhæve eller opholde sig ved Umiddelbarheden. Skal man følge det skriftlige System, saa har man blot en Kopi af, hvad der er passeret, for hvis Paalidelighed man ingen Garanti har. Enhver, som har beskæftiget sig med
450 Kriminal-sager, ved, at enhver skriftlig Fremstilling af saadanne Sager er mere eller mindre ufuldkommen, mere eller mindre feilagtig, og at der aabnes Spillerum for Vilkaarlighed og Uretfærdighed. Jeg har ikke seet nogen Forhandling over Sager, i hvilke jeg har deltaget; uden at den har frembudt Mangler. Derimod, naar Sager føres mundtlig, anskues det hele personligt af

vedkommende Dommere; ethvert Middel, som kan tjene til at sætte ham ind i Sagen, kan han paa Stedet anvende, i Stedet for at den skriftlige Aktion gjør, at Dommeren ofte maa sige: her er noget dunkelt og ufuldstændigt, her kunde yderligere Oplysninger være ønskelige, men jeg kan ikke uden i særdeles Tilfælde
460 bringe Sagen i Gang paany for at faa dem. Nu vil man ved juryen for selve Retten have Adgang til med egne Øren og Øine at kunne forvisse sig om alt, hvad der af de Indkaldte kan forklares og fremskaffes til Sagens Oplysning. Det samme er Tilfældet saavel fra Forsvarerens Side som fra Anklagerens. Herved bevirkes ogsaa en væsentlig Forkortelse af Retsforhandlingerne. Enhver ved da
465 ogsaa af almindelig Erfaring, at mundtlig Forhandling er ønskelig fremfor Studeringer og Tilegnelse efter Gjenparter og Kopier.

Mod Umiddelbarhed skulde man hos os sætte Appel. Men det er for det første saa, som jeg tidligere har ytret, at Sagen som oftest dog faar sin bestemte og
470 afgjørende Skikkelse ved dens Behandling af Underdommeren. Dernæst vil, eftersom Bevisførelsen udvikler sig, sandelig ikke Appel med Rimelighed kunne ventes at gjøre synderlig Nytte. Naar man først fraviger den legale Bevistheori, naar Skyldspørgsmaalets Afgjørelse ikke længere sker efter Lovregler, men efter Dommerens subjektive Overbevisning, saa vil det nemlig i Almindelighed ikke
475 være muligt for nogen Appelinstant at kunne afgjøre, om vedkommende Underdommer har gjort sig skyldig i Feil med Hensyn til Skyldspørgsmaalet eller ikke. Vi ere alt nu komne et godt Skridt ind paa Veien til Afskaffelse af det legale Bevis, og vi maa komme endnu længere; thi Tingenes Magt fører det med sig. Overdommerne hos os ere ikke andet end Akterne; de have ikke for sig
480 andet og mere, som kan have virket bestemmende paa Dommerens Overbevisning, naar han ikke er bunden ved Lovens Bevisregler og som ofte ikke kan gjengives, selv om Dommeren indtil det yderste bestræber sig derfor. Man tror at have Materiale nok i Præmisserne til Dommen, men saa er det ikke. Erfaring fra fremmede Domstole viser, at det ikke er muligt for Dommeren med
485 bedste Vilje at udtale, hvad det egentlig er, som har begrundet hans Overbevisning; det afgjørende Moment, Totalindtrykket, formaar han ikke at skildre. Derfor er det høist paafaldende i denne Forsamling at høre, at om man ikke havde foreslaaet juryer, men kollegiale Retter med mundtlig og offentlig Procedure, saa vilde man stemme derfor uden Hensyn til Grundlovens
490 Bestemmelser, som man ellers har paaberaabt. Det er klart, at enten det er Statsdommere, som afgjøre Skyldspørgsmaalet efter subjektiv Overbevisning eller det er Jurymænd, saa kan den afgivne Kjendelse ikke fornuftigvis blive paaanket til nogen høiere Ret; thi det vilde være paa en Maade at holde den

495 høiere Ret for Nar; thi hvorledes skulde den høiere have nogen Mening om
Spørgsmaalets Afgjørelse, saa snart der er foregaaet offentlig mundtlig Proces og
Dommerne have kjendt efter subjektiv Overbevisning? Man har ogsaa i den
senere Tid, hvor man har indført mundtlig Proces for Kollegialret, tildels
afskaffet Appel. Den er saaledes afskaffet i flere italienske Stater og i Holland for
500 de vigtigere, og da man nylig udarbejdede en Proceslov for Sachsen, blev det
foreslaaet at ophæve Appel, og dette Forslag blev ogsaa i det væsentlige antaget.

Hvad Offentligheden angaar, saa følger den som nødvendig Konsekvens af vor
Forfatning, og man kan sige, at man i andre Lande, hvor man har beskjaftiget
505 sig med Procesreform, er kommen til den Overbevisning, at Offentlighed er
ueftergivelig. Offentlighed bidrager væsentligt til at give Proceduren sin sande
Stilling, til, at man faar mange og vigtige Oplysninger, hvor de ellers vilde
savnes, til at vække Tillid til Retspleien, til at sikre Tiltalte mod utilbørlig
Behandling, og til at bringe Agtelse for Loven og Respekt for Retspleien blandt
510 Publikum. Det er en stor Feiltagelse, naar man taler om, at det kun bliver
Jury mænd, som ved den foreslaaede Rettergangsmaade ville erholde Kundskab
til Lands Lov og Ret og Sands for Lovgivningen. De mange, som stedse søge til
Juryforhandlingerne, ville paavirkes i Lighed med Jurymændene og modtage et
gavnligt Indtryk af Forhandlingerne. Det er derhos erkjendt, at Overværelse af
515 Forhandlingerne i høi Grad bidrage til at afskrække fra Forbrydelser, idet man
faar Syn for Sagen, hvor vanskeligt det er at undgaa den gjengjældende
Retfærdighed.

Alsidighed i Forhandlingerne er ogsaa en af de iøinefaldende Fordele ved
520 Edsvorneretten. Da alle de ere tilstede, som have med Sagen at bestille, saa kan
hver Gang, et vigtigt Punkt dukker op, en nøiagtig Undersøgelse strax finde
Sted, ligesom Undersøgelsen paa Stedet kan udstrækkes over ethvert Felt, som
man maatte ønske undersøgt. Enhver, Dommer, Anklager eller Forsvarer kan
øjeblikkelig faa Tvivl hævede, som maatte være opstaaede med Hensyn til
525 Vidneforklaringer, Sagkyndiges Udsagn o.s.v. Desuden vil man have Anledning
til af de ved Forhandlingerne tilstedeværende at faa Oplysninger. Man kan
derved endog faa nye Vidner; jeg kan anføre Exempler fra Udlandet paa, at man
fra Tilhørerpladsen har hentet Vidner, som have havt den mest afgjørende
Indflydelse paa Sagens Udfald, og som først ved Sagens Behandling ere blevne
530 bekjendte med, at deres Vidnesbyrd kunde blive af Vigtighed for Sagen.

De Garantier, som juryen frembyder, ere ikke faa. Blandt de første af dem er den

Tillid, som den vækker blandt Folket; denne skriver sig især fra, at man ikke blot
535 maa tillægge Jurymændene Uafhængighed og Uhildethed, men ogsaa, at det er
Tilfældet med dem, hvad der ikke kan være Tilfældet i lige Grad med
Statsdommerne, nemlig at Rekusation kan finde Sted. Da vedkommende tiltalte
altid har i sin Magt at forstøde flere af Jurymændene uden at nævne Grunden,
slutter man deraf, at ikke let Personer, som paa Grund af Forhold til
540 Vedkommende eller andre særegne Forhold ei burde sidde blandt de dømmende
Mænd, blive siddende der.

Dernæst kommer jeg til som Tillidsgrund at omtale det store Antal Mænd i
Edsvorneretten. Man har nemlig 12 Edsvorne, men hvor man vil have
545 Kollegialret er der vel ingen, som vil foreslaa, at Antallet af Dommere ved
kriminelle Sagers Afgjørelse skal være 12; Omkostningerne vilde da blive
overordentlige. Juryretterne have endnu et stort Fortrin i dobbelt Retning; de
fordre nemlig dygtige Dommere og dygtige Advokater. Det er ikke muligt at
sætte en almindelig Mand til Jurydommer; man maa nødvendigvis dertil have
550 mere eller mindre begavede Mænd, som kunne udfylde den Plads, som er dem
tiltænkt, og jeg tænker, at dette er en heldig Virkning af dette System, at den
saaledes kalder til Virken de mest begavede og dygtige, og at Middelmaadighed
og, hvad derunder er, er aldeles udelukket. Hvorledes man end indretter
Justitssagerne, saa er det klart, at meget beror paa det personlige og ikke mindst
555 her. Det samme gjælder med Hensyn til Advokater. I begge Henseender vil man
komme til at søge efter Folk, som virkelig kunne gennemføre det dem betroede
Hverv paa en tilfredsstillende Maade. Medens jeg kan sige, at der nu hersker
megen Slendrian i den Maade, hvorpaa Kriminalprocessen bliver pleiet ved
Underinstanserne baade fra Dommernes og andres Side, bliver man nødt til at
560 anstrænge sig til det yderste for at erholde dygtige Mænd til at behandle Sagerne
paa en dygtig Maade.

Jeg kommer nu til et Punkt, som har været berørt af flere Talere i denne
Forsamling, nemlig angaaende Juryretternes Virken, hvorvidt de ere tilbøielige
565 til at frifinde Skyldige og dømme Uskyldige, og hvorvidt disse Retter medføre
den nødvendige Repression ligeoverfor Forbryderne. Kommiteen har i sin
Indstilling for en Del paavist, hvorledes Juryretterne have virket. Endvidere har
man i flere Skrifter, som ere uddelte til Thingmændene, erholdt Oplysninger
om, hvorledes denne Institution virker især i England, Nordamerika og
570 Skotland. Disse Oplysninger, der ere gunstige for Institutionen, ere støttede til
de bedste Kilder. Man har sagt her, at man paa flere Steder var mindre tilfreds

med juryen, at man var betænkt paa at afskaffe den i større og mindre Grad o.s.v.; da nu dette samme har været anført i Pressen, saa vil jeg dvæle lidt ved denne Side af Sagen.

I England, heder det, er man ifærd med at indskrænke Juryen, og i det hele taget har den ikke mere Opinionen for sig, saaledes har der været talt under Debatterne. Først maa jeg i saa Henseende paaberaabe mig en Udtalelse af Hr. Munch-Ræder, der som bekjendt har bereist England og Amerika for at gjøre sig bekjendt med Juryinstitutionen. I anden Del af sit Skrift siger han: «Ved at se denne almindelige Hylding overalt, hvor Folkets Liv rører sig, i Salonen som paa den offentlige Plads, i Avislitteraturen som i enhver Vraa, hvor en offentlig Interesse er trængt hen, kan den upartiske Iagttagelse ikke værge sig for den Tanke, at her handles om noget, som er nær sammenknyttet med Folkets Bevidsthed om sin Frihed, om sit Værd og sin Ære. » Det var det Indtryk, som den af Staten udsendte Mand modtog ved at høre Juryinstitutionen omtale i England og Amerika. Dernæst, for at holde mig til det nyeste, har der været nedsat en Kommission i England, bestaaende af 6 af Englands første jurister, med Dommeren Jervis som Formand. Det var for at behandle Spørgsmaalet om Civiljury. Nu er det bekjendt, at man havde anført mange Anker mod Civiljuryen, medens kun faa vare reiste mod Kriminaljuryen, og at Civiljuryen medfører mange Besværligheder, som ikke ere forbundne med Kriminaljuryen. Dersom altsaa Opinionen blandt Juristerne i England var mod juryen, saa har vel denne fundet sit Udtryk i Kommissionens Arbejde. Men det er saa langt fra, at Kommissionen foreslaar Afskaffelse af juryen, at den udtaler sig med Styrke for Civiljuryen, erklærer den for at virke heldigt, og vil, at man skal bibeholde Institutionen. Ligesom Civiljuryprocessen har været undergivet Behandling af den Kommission, saaledes har dette ogsaa været Tilfældet med Kriminaljuryprocessen. Kommissionen har bestaaet af flere af Englands mest bekjendte jurister. Men desuagtet har den i sit Arbejde beholdt saavel Domsjuryen som Anklagejuryen. Jeg spørger, om det er muligt at give noget bedre Bevis for, at den engelske Opinion i det hele og store taget er uforandret for jury, end at to af jurister bestaaende Kommissioner ere komne til det Resultat, at holde paa jurysystemet. Litteraturen udtaler sig i samme Retning; men her er ei Tid og Sted til at levere en Bogfortegnelse, og jeg har ingen af vedkommende Skrifter ved Haanden, og det vilde ogsaa være umuligt at forelæse alt, som hører herhen. Det er dog et Punkt, som jeg maa berøre, inden jeg forlader England. Der er igaar sagt, at Opretholdelsen af Grevskabsretterne skulde vise, at man ei var Juryen saa gunstig. Men heri hersker en stor

Misforstaaelse. Jeg skal for det første bemærke, at Grevskabsretterne blot have med civile Sager at bestille, og dernæst, at den blot har Kompetence i Bagatelsager angaaende Fordringer under 50 Lstr. Dersom Sagen angaar fast Eiendom, saa maa den bringes ind for den almindelige Civiljury. Det vilde være urigtigt ellers at paabyrde nogen en saa kostbar Proces i Smaasager. Det vilde være urimeligt at forlange, at man skulde være nødt til at benytte dette Retsmiddel for at faa Ret; man kunde da sige, at vi kunde faa Ret for bare Rets Skyld.

Endvidere blev der ytret, at i Amerika skulde man ville indskrænke Juryen. Det er en besynderlig Paastand med Hensyn til Kriminal-sager. Tvertimod har der i Amerika vist sig en anden Tendens, nemlig den at gjøre de Edsvorne til Dommere ei blot over Skyldsspørgsmaal, men ogsaa over Retsspørgsmaal, det vil sige, at forandre Edsvorneretterne til rene Folkeretter. Derimod er det nok saa, at i civile Sager har man følt den samme Nødvendighed som i England, at indskrænke den i adskillige Smaasager, hvor den vilde medføre stort Bryderi.

En Repræsentant talte igaar om, at man havde tykke Bind om Justitsmord og andre Grueligheder i England, som Juryen har foraarsaget. Jeg har i Sandhed beskæftiget mig meget med den Sag, men endnu ikke lært at kjende Titelen paa saadanne Bøger. Da det er godt altid at legitimere saadant, saa vilde jeg gjerne faa en Opgave over disse Værker. Jeg ved nok, at i ældre Tider er der forefaldet Misligheder i England, og at Justitsmord kun fandt Sted der som overalt i Verden. Jeg skal bemærke, at naar Justitsmord tidligere have fundet Sted ved Juryen, saa har det ofte været paa Grund af den Overvægt, som Dommerne have havt i Juryen; thi det var dem, som formaaede Jurymændene til at afvige fra deres Pligt og dømme til Fordel for Magthaverne. For dem, der have beskæftiget sig med den engelske Historie, er dette en bekjendt Sag. Et maa jeg endnu her fremhæve. Blandt de Mænd, som have behandlet den engelske Jurylovs Historie, er der ingen, som har skrevet grundigere end F. A. Biener. Hans Værker kunne være en Kilde for alle, som ville gjøre sig bekjendte med Juryens Historie. Han er ingen Ven af Juryen; det vil sige, han ønsker den ei indført i Tydskland, han vil have en kollegial Ret med offentlig mundtlig Procedure. Han anerkjender i sit bekjendte Værk om den engelske Jury af 1852 denne som et agtværdigt og praktisk Institut, der gjennem lange Tider i som udenfor England har erhvervet høi Agtelse. En saadan Sats som den, at Juryen gjorde sig saa ofte skyldig i Justitsmord, er vel ogsaa imødegaaet derved, at man da maatte have ophævet Juryen, hvor man har den; thi jeg tænker, at enhver vil

vide, at dannede Nationer ei vilde beholde et System, som medførte slige Grueligheder; en saadan Paastand bliver virkningsløs.

Jeg vil ikke gjentage, hvad der i Indstillingen er ytret om, at Juryen i de Lande,
655 hvor den er indført, er befunden at virke heldigt. Jeg skal kun bemærke, at jeg er
i Besiddelse af Data til at godtgjøre, at den har svaret til sit Øiemed der, hvor den
i den senere Tid har været indført, især i Preussen, Baiern, Baden, Wiirtemberg,
Malta, Korsika, Ziirich, Bern, Østerrige, saa længe den bestod der o.s.v. De
Resultater, som den har givet, har været gransket af de dygtigste
660 Videnskabsmænd, Europa har, og deres Fremstilling af Sagen kan til enhver Tid
fremlægges paa Præsidentens Bord som Bevis for, hvad jeg har sagt. Det vilde
være for vidtløftigt her at gennemgaa den. Jeg skal kun opholde mig ved et Par
Punkter. Det er en besynderlig Ting, at medens man her fremhæver det
«sindige» Holland, saa hører man ikke i denne Debat, som ellers, nogen tale om
665 det «sindige» Skotland. Er der noget Sted, hvor Juryen er populær, og hvor den
staar fast, saa er det i Skotland. Dersom vi skulle hente nogen Dom om Juryens
Gavnlighed fra fremmede Lande, saa vilde vel Exempler fra Skotland være paa
den rette Plads. Hvorfor have de Herrer, som have talt om Juryen, ikke talt om
Skotland? Dernæst har man sagt, at i Tyskland fandt en Reaktion Sted mod
670 Juryen. Det er naturligvis Magthaverne der, som efter at have gjenvundet den
største Del af sin Indflydelse, foranstalte den reaktionære Bevægelse ogsaa med
Hensyn til Retspleien. Det er klart, at de maa være tilbøielige til at afskaffe eller
indskrænke Juryinstitutionen. Den hele Tilbagegang bestaar imidlertid kun i, at
man i Østerrige har faaet Institutionen og i Sachsen har afskaffet den i
675 Pressesager og politiske Sager, og at man i Preussen har indført en kollegial Ret i
politiske Sager; det er tvertimod Bevis for, med hvilken Forkjærlighed denne
Institution har været omfattet af Folkene, at man i denne Reaktionens Tid ikke
har kunnet gaa videre, end man har gjort.

680 Man har citeret Geheimeraad Mittermaier, for at godtgjøre, at Juryretterne i
Tyskland ikke have givet tilfredsstillende Resultater i politiske Sager. Det er
sandt, at Mittermaier oplyser, at der forekom en paafaldende Mængde
Frifindelseskjendelser af Juryer i politiske Sager i flere tyske Stater. Men naar
man vilde benytte hans Meddelelser, burde man tillige have gjort os bekendte
685 med, at han tillige oplyser, at de omtalte Frifindelser fandt Sted strax efter
Juryrettens Indførelse, og medens vedkommende Stater endnu befandt sig i en
revolutionær Tilstand, - at i mange af de Tilfælde, hvorom der her er Tale,
Jurymændene bestod af Landets mest ansete konservative Borgere, at selve den

690 offentlige Anklager i mange Sager af det nævnte Slags erklærede, at han ikke kunde andrage paa Kjendelse for Anklagedes Skyld, samt at Grunden til disse Frifindelser for en stor Del maa søges i en urimelig og uheldig Straffelovgivning og i den lidenskabelige Maade, hvorpaa hyppigt Denuncianter og Vidner optraadte. Hvor vidt man har gaaet med

695

Forfølgelse, vil kunne sees deraf, at under Behandlingen af politiske

Sager hændte det oftere, at Dommerne i Preussen, naar de

700 Edsvorne havde kjendt skyldig med 7 mod 5 Stemmer, frifandt Anklagede.

Dernæst har man i denne Forbindelse paaberaabt sig Holland og sagt, at man burde se hen til det. Det er sandt, at man i Holland afskaffede Juryen, efter at det franske Herredømme, der vel fornemmelig bidrog til at gjøre Institutionen
705 forhadet, var ophørt; men det er ikke sandt, naar man siger, at Holland maa opstilles som Exempel paa et Land med heldige Lovreformer. Man beholdt i Holland indtil 1838 en mindre fuldkommen Rettergang, ligesom det da er gaaet sent og mindre godt med flere vigtige Lovarbeiders Istandbringelse. Jeg skal iøvrigt fra Munch-Ræders Værk levere en Oplysning i denne Retning. Da han i
710 1846 var i Holland, vare Meningerne mellem Juristerne meget delte med Hensyn til Juryinstitutionen. Opinionen blandt de hollandske jurister kan saaledes ikke paaberaabes mod Juryen. Dernæst oplyser MunchRæder, at en af Hollands ansete Høiesteretsadvokater i en Skrivelse til ham har ytret sig saaledes: «I Tidsrummet fra 1813 til 1838 var Kriminalprocessen indrettet i
715 Overensstemmelse med den franske Lovgivning med Udeladelse af de to eneste Garantier, som beskyttede den Anklagede mod Dommerens Vilkaarlighed, Juryen med Hensyn til de faktiske Spørgsmaal, Kassation med Hensyn til Retsspørgsmaalene og de legale Former.» Saaledes taler en af Hollands første Jurister. Med Hensyn til Bevisspørgsmaalet i Kriminalisager og dets Stilling i den
720 hollandske Proces, tilføier samme Mand i den citerede Skrivelse, efter at have omtalt Savnet af Jury: «Hvad angaar de faktiske Spørgsmaal, har man søgt at udfylde Aabningen ved at antage et System af legale Bevisligheder, denne Theori til at træde i Stedet for den inderlige Overbevisning, som danner Grundlaget for Juryinstitutionen. Men Erfaringen har ikke retfærdiggjort deres
725 Forventning, som smigrede sig med, at Loven kunde forebygge Feilene og Vildfarelserne ved at gjøre Bevislighedernes Vurdering til Gjenstand for positive Regler.» Jeg tror at have godtgjort, at den Henvisning til Holland, man her har

gjort, er mindre heldig, og at den, som saa mange andre Bemærkninger, jeg har
730 hørt i denne Forsamling, skriver sig fra Ubekjendtskab til den Sag, hvorom man
har talt.

Ja, Hr. Præsident, Klokken er over 2 og jeg tror ikke, at jeg, hvis jeg skal
imødegaa de Bemærkninger, som ere blevne gjorte i Anledning af denne
735 Indstilling, hvilket jeg for Kommiteens Skyld

tror at burde gjøre, vil kunne blive færdig paa en Time. Jeg vil derfor henstille til
Præsidenten, om det ikke skulde være hensigtsmæssigt at opsætte den videre
Debat til et næste Møde, idet jeg maa forbeholde mig at beholde Ordet.

740

Hr. Præsident! I Formiddag søgte jeg at imødegaa de væsentligste Argumenter,
som ere anførte mod Kommiteens Indstilling. Desuden var jeg nødt til at
indlade mig paa en Række af Hovedpunkter, betræffende denne Sag, idet jeg gik
ud fra, at vort nærværende Praxissystem er forkasteligt, især paa Grund af den
745 overdrevne Anvendelse, der er gjort af Undersøgelsesprincippet. Jeg lagde især
Vægt paa det nærværende Bevissystem som et Hovedspørgsmaal i denne Sag, og
enten jeg saa hen til de forberedende Skridt eller de Retsregler, som komme til
Anvendelse under Processens senere Gang, kom jeg til det Resultat, at man
maatte forlade enhver legal Ordning af Retsvæsenet, der er bygget paa samme
750 Forudsætninger, som vort nærværende, og at man kun har Valget mellem
Kollegialretten og Jury. Jeg var af den Mening, at der talte overveiende Grunde
for Juryen. Dernæst fremhævede jeg til bedste for Rettergang med Jury de dels
absolute, dels relative Fortrin, den efter min Mening har for enhver anden
Procesform. Det laa i Sagens Natur, at Slutningsrækken paa Grund af den
755 kursoriske Behandling, jeg var nødt at indskrænke mig til, maaske vilde
fremtræde mindre klart for Odelstingets Medlemmer. Skulde imidlertid et
enkelt Punkt blive bestridt, skal jeg nærmere søge at belyse det. Saaledes som
Sagen nu foreligger, kan jeg ikke andet end kaste et Blik udover det umaadelige
Felt, som jeg har for mig. I Rækken af de Argumenter, der ere anførte med
760 Hensyn til Juryen, var jeg kommen til Spørgsmaalet om den herskende Opinion
og de erhvervede Erfaringer, og jeg skal fortsætte, hvor jeg slap.

Det er vistnok det rette, at man tager England til Udgangspunkt, naar man vil
anstille en Sammenligning mellem Jury og anden Procesform. Jeg vil altsaa her
765 anse det rettest til Belysning af Sagen at tage Hensyn til de Resultater, som ere
fremkomne i England, ligeoverfor dem, som vise sig hos os. I de sidste 3 Femaar

have Frifindelserne i de kriminelle Sager i England fra 28 % gaaet ned til 17 %. Ser man hen til vor kriminelle Proces, hvor man skulde vente at finde saa mange færre ubeføiede Aktioner, fordi de foreløbige Undersøgelser ere mere omhyggelige, vil man se, at Frifindelsesprocenterne ere temmelig høie; de gaa efter Munch-Ræder i de bedste Aar op til nogle og tyve %. Dertil komme endnu Omstændigheder, som gjøre, at Forholdet stiller sig end ufordelagtigere for Norge. Der er i den engelske Procesmaade nogle Svagheder, som ikke ere nødvendige Følger af Jurysystemet og som gjør, at Frifindelserne blive flere, end naar deres Proces undergik en Reform, saaledes som ogsaa er foreslaaet i det foreliggende Lovudkast; disse 17 % vilde meget indskrænkes, naar ikke disse Omstændigheder fandt Sted. Først har man i England ingen offentlig Anklager, men Anklagens Parti udføres i Regelen af private engagerede Advokater eller af vedkommende Klager selv. Følgen deraf er, at den fornødne Dygtighed og Retskyndighed ofte mangler paa Anklagens Side, og Omstændigheder ikke optegnes og benyttes tilstrækkeligt. Dette har været meget stærkt fremhævet af kyndige engelske Jurister og anført som en Grund for, at Frifindelser hyppigere fandt Sted, end ellers vilde være Tilfældet. Dernæst er det Tilfældet, at Konstabler eller Politibetjente ofte optræde som Anklagere, og om dem gjælder den samme Bemærkning, som er gjort med Hensyn til private. Konstablerne ere kun lidet skikkede til at udføre det Hverv; de gribe Sagen feil an, og Følgen deraf er, at Frifindelse ofte finder Sted. Som bekjendt er Anklageretten hos Grandjuryen, og saa rigtig jeg erkjender den i sit Princip, saa bør det vistnok indrømmes, at den bør have Retskyndiges Bistand. I Amerika har man sørget for, at et saadant Element er til Stede, og der ere Klagerne over Grandjuryer ikke saa mange. Men denne Omstændighed, at i Grandjuryen ikke findes retskyndige Mænd, bidrager til, at Klager udfærdiges, som senere af Juryen findes ikke at kunne gives Medhold. Endvidere afgjøres mange Sager af anden Rang af Fredsdommere, hvoraf de fleste ikke ere Jurister, og de anbefale ofte selv Jurymændene at frifinde, naar de ere i Tvivl om Retspunkter. Dette bidrager naturligvis ogsaa nogle % til Forøgelse af Frifindelserne. Endelig er det Tilfældet, at den Sekretær, som forfatter Udkast til Anklageskrifterne, har særskilte Sportler derfor; de udgjøre ikke ubetydelige Indtægter, hvorfor disse Sekretærer ogsaa ere meget begjærlige efter at faa saa mange Anklager ind for Anklagejuryen som muligt, hvilket endog ogsaa bidrager sit til Forøgelsen af Frifindelserne. Man ser altsaa, at naar man sammenligner de 17 % Frifindelser i England med de nogle og tyve i Norge, er Forholdet gunstigt for England; selv om Frifindelserne i den sidste Tid skulle være gaaede et Par % ned, maa derhos bemærkes, at medens Antallet af Forbrydere i Forhold til Folkemængden er

aftaget i England, er det tiltaget i Norge, hvilket vil ses af de Tabeller, der ere udarbejdede i Justitsdepartementet. Iøvrigt kan jeg med Hensyn til det specielle i denne Henseende henvise til de af Jaabæk udarbejdede Kriminal-Tabeller, som yde et godt Bidrag og i Skriftvexel have bestaaet sin Prøve.

Som et Argument mod Juryinstitutionen har man paapeget den Omstændighed, at den har været indført i Stater og igjen er bleven hævet; det er nemlig Tilfældet i Østerrige og Sachsen. Dette synes jo at være et ganske plausibelt Argument; jeg skal imidlertid tillade mig nærmere at oplyse, hvorledes dermed forholder sig. I Sachsen blev Juryen i Stormaaret 1848 indført for Presseforseelser og politiske Forseelser. Det er dog vistnok mindre heldigt, at en Reform istandbringes i en revolutionær tid, hvor de forskellige Partier ere modstridende, og hvor man fra begge Sider er udsat for at gaa for vidt. Følgen deraf var ogsaa, at der fandt Misligheder Sted fra begge Sider, som lettede Ophævelsen af Juryen for Presse- og politiske Forseelser. Men Historien er ikke dermed til Ende; thi skjønt man var bleven af med Juryen i disse Sager, maatte man indføre en total Reform i Rettergangen, bygget paa Offentlighed og Mundtlighed. Der blev udkastet et Forslag til Indførelse af Kollegialretter, som blev bragt ind for det sachsiske Kammer; men det viste sig da, at en talrig Fraktion holdt paa Juryen, og naar man gik ind paa Kollegialretterne, var det for en stor Del, fordi man antog, at disse sent eller tidligt maatte føre til Jury. Det viste sig ogsaa, at den Mand, som senere udarbejdede den sachsiske Lovgivning, var stemt for Jury, men blev hindret fra at anbefale den; jeg sigter her til Dr. Schwartz. Man maa vel altsaa tilstaa, at de Erfaringer, man har gjort i Sachsen med Hensyn til Juryinstitutionen, ikke have været saa slemme endda. Den anden Stat er Østerrige; der blev Juryen indført, og efter paalidelige Efterretninger vandt den Opinionen for sig; jeg kan i den Henseende henvise til flere af de af Assisepræsidenterne i Østerrige holdte Foredrag. Det er bekjendt, at da man afskaffede Juryen, blev Tabet deraf mere beklaget end Tabet af selve Konstitutionen; Juryen var bleven populær ogsaa blandt Juristerne. I andre Stater med Udtagelse af Spanien, hvor der hersker idag et System og et andet imorgen og hvor man altsaa har Vanskelighed for at sige, hvilket Retssystem der er det herskende, ved jeg ikke, at Juryen er bleven indført og igjen afskaffet, undtagen i Holland, hvor den blev indført ved det franske Supremati, og da dette ophørte, igjen afskaffet, vel for en stor Del, fordi den var Nationen paatvungen. Man har gjort den Indvending, at det er ganske naturligt, at man vil have Jury i ufrie Stater; men jeg skal dertil svare, at man har den fortrinsvis i Stater med fri Forfatning, og at det ikke er saa, at Institutionen i Tyskland har

fundet sine varmeste Talsmænd overveiende af politiske Hensyn.

Naar den Taler, som igaar søgte at give en Skildring af Juryinstitutionen, havde fulgt Sagens Historie, vilde han have fundet, at de, som have ledet Opinionen i videnskabelig Henseende, have lagt hovedsagelig Vægt paa denne Institution som Retsinstitut. Jeg skal i denne Henseende blot henvise til de germaniske Forsamlinger i Frankfurt og Lubeck. At Juryen ogsaa er bleven betragtet som høist vigtig i politisk Henseende, kan paa den anden Side heller ikke miskjendes og er formentlig i sin Orden. Man har paaberaabt sig Autoriteter i denne Sag, og en Taler igaar har sagt: jeg og de andre med mig, som grundig have undersøgt denne Institution, ere komne til det Resultat, at den ikke svarer til de Forventninger, man gjør sig om den, medens derimod Ungdommen og de, som kun overfladisk have gjort sig bekjendte med den eller ere modtagelige for den dramatiske Effekt, den i en vis Grad frembyder, holde paa den. Det var let for mig at opregne i tylvtevis og snesevis gamle Mænd, som have opnaaet Berømmelse i Videnskaben og som have udtalt sig for Juryen. Man har jo nævnt her Mittermaier, som siden 1809 har været en af Ordførerne i den tyske Retsvidenskab, og jeg skal foruden ham til et Exempel tilføie de andre Medlemmer af den Kommission i Tyskland, som har havt dette Spørgsmaal til Undersøgelse og forelagde Resultaterne af denne for Germanisternes Forsamling i Lübeck, nemlig Beseler, Michelsen, Dahlmann, Wilda, Heffter, Jaup og Welcker. Der var, som bemærket, imidlertid let hertil at føie Navnene paa en Mængde tyske Videnskabsmænd, som have udtalt sig for denne Institution. I Frankrige kan jeg nævne Béranger, Lainisine, Nelie, Rey og flere, om fornødiges, og for at tage England med, have dette Lands Overdømmere udtalt sig for Juryen og sidst Præsidenten i Westminsterretten og Lordkantsleren. Jeg maa tilstaa, at naar jeg stiller hin Repræsentant lige overfor disse Mænd, kan jeg ikke undlade at tænke paa August Wilhelm Schlegels Ord: «- dass Gott erbarm' ! Der Bettler Irus schilt den Krösus arm.»

875

Endnu et Argument, som holder sig paa dette Gebet, maa jeg berøre. Man har sagt, at den tidligere tyske Procesmaade var af den Beskaffenhed, at man let kan forklare sig den Glæde, hvormed Juryen modtoges i Tyskland, og at det ikke kan gjælde hos os. Jeg skal imidlertid tillade mig den Bemærkning, at naar jeg ser hen til de tyske Underretters almindelige Organisation, maa jeg tro, at de have et Fortrin for vore; en enkelt Dommer optog Forhørerne, men han dømte ikke i Sagen; naar Forhøret var færdigt, sendte han det til en Kollegialret, som paadømte Sagen, og, hvis den fandt det nødvendigt, indhentede yderligere

880

885 Oplysninger. Naar man sammenligner disse Retters Organisation med vore, tror jeg, at de have et Fortrin fremfor vore, som ikke kan opveies derved, at Dommerne her se og høre Vidnerne, især saa længe de ere bundne ved Lovgivningens Bevisregler, som afgive den kommensurable Maalestok for Vishedsgraden. Jeg tror altsaa ikke, at man er berettiget til at hente et Argument
890 fra, at de tyske Underretter skulde være slettere organiserede end vore.

Blandt de mange Argumenter, som strax frembyde sig for den, som behandler denne Sag, er ogsaa det, at Edsvorneretten er en Konsekvens af fri Forfatning; jeg kan ikke komme til andet Resultat. Jeg siger, Deltagelse i Lovgivningen,
895 Deltagelse i Retspleien; her er ikke alene Analogi, men ogsaa en Sammenhæng af stræng Konsekvens. Naar Folkets Deltagelse i Lovgivningen er givet, maa det ogsaa have sin behørig Indflydelse paa den Anvendelse, som Loven gives paa de forekommende Tilfælde. Det er ikke nok, at Lovene gives paa en betryggende Maade for Samfundet, men de maa ogsaa anvendes i samme Aand, som de ere
900 givne, og der er efter min Mening ikke begaaet nogen større Feil af det liberale Parti i Europa, end at det ofte har overseet den Forbindelse, hvori disse Ting staa med hinanden; jeg tror, at den bør paatrænge sig enhver. Jeg ved ikke rettere, end at, man saa langt Historien gaar tilbage, vil finde, at hvor Folket har havt den lovgivende Magt, der har det ogsaa havt en væsentlig Andel i den
905 dømmende Magt. Enhver maa vistnok indrømme, at dette er en stor Kjendsgjerning, som taler stærkt for den af mig opstillede Sats; hvor Statsforfatningen er bleven forandret, har man ogsaa i Reglen indført en Klausul om, at en folkelig Reform skulde istandbringes i Rettergangsvæsenet; sidst er det skeet i Danmark, hvor man i Konstitutionen har indtaget en
910 Bestemmelse om, at Nævninger skulde indføres for Misgjerningssager.

Der frembyder sig et andet Argument i modsat Retning, nemlig, at overalt, hvor man er gaaet over fra fri til ufri Statsforfatning, have som oftest faste Statsdommere afløst Folkets Deltagelse i den dømmende Magt. National
915 Lovgivning og Folkets Deltagelse i Retspleien, fremmed Lovgivning, Romerret og Statsdommere, de høre sammen. Dette har Grundlovens Forfattere vistnok ogsaa erkjendt, det var vel ikke blot, fordi man fandt endel Mangler ved det daværende Retssystem, at man paabød en ny Civil- og Kriminallov, det var vel, fordi at Konstituenterne fandt, at til en ny Forfatning hørte en ny dertil
920 svarende Lovgivning, at der maatte være Harmoni mellem Forfatningen og Lovgivningen. Det synes dog at følge af sig selv, at naar man vil en Ting, maa man ogsaa ville dens Konsekvenser.

925 Jeg har al Agtelse og Ærbødighed for den fri Forfatning, men naar jeg ser hen til
Samfundsordenen og den personlige Sikkerhed, tager jeg ikke i Betænkning at
nedlægge den Paastand, at Juryen hegner bedre derom, end nogen skreven
Forfatning. Ser man bort fra enkelte Skrifter, der aldrig kunne afgive
Maalestocken for Bedømmelse af nogen Institution, mener jeg, at intet kan være
930 falskere end det oftere hørte, at Folkets Deltagelse i Retspleie som i Lovgivning
befordrer Lovløshed eller svækker Retssikkerheden, Lovløshed og Frihed
ligesom høre sammen. I et Samfund, hvor folkelige Elementer virke med under
Rettens Pleie, kontrollerede af en Folkerepræsentation, af den offentlige
Mening, og en fri Presse, vil Retspleien og Retfærdighedens Haandhævelse
935 ganske vist foregaa ulige sikrere og bedre, end hvor man søger at opnaa et lige
Øiemed ved Hjælp af de Midler, som i ufri Stater dertil pleie at anvendes. Jeg
skal fremhæve et Exempel, der nærmere belyser, hvad jeg her har bemærket og
som viser, hvilken mærkværdig Anerkjendelse disse folkelige Retsinstitutioner
have. Dengang Borgerkrigene i England rasede paa det værste mellem Cromwell
940 og de Kongeligsindede, bleve de folkelige Retter i England afholdte som under
den dybeste Fred; ingen forstyrrede dem, og ingen Hindring traf deres
Virksomhed; Anerkjendelsen af deres Værd var tilstrækkelig til, at de uforstyrret
kunde fortsættes. Jeg opfordrer enhver til at opvise mig noget lignende Exempel
fra Historien i en Stat, hvor man har havt Statsdommere; de have sandelig lagt
945 for Dagen, at de fulgte Strømningen; jeg skal blot henvise til Frankriges og
Tysklands Rettergangshistorie.

Det er ogsaa anerkjendt af dem, der have gjort denne Sag til Gjenstand for særlig
Granskning, at man ikke betegner Sagen rigtig, uden ved at erklære, at
950 Kriminalprocessen er Slutstenen for ethvert Lands offentlige Forfatning, da den
staar i nøieste Forbindelse med de politiske og sociale Forhold; denne Side af
Sagen blev først fremhævet af Montesquieu og har senere stadig gjort sig
gjældende gennem alle Forfatteres Skrifter, som have drøftet denne Sag, og som
have forstaaet at udvikle det klarest og mest vindende for Almenheden.

955 Siden jeg her berører den politiske Side af Sagen, vil jeg gjøre et Par
Bemærkninger med Hensyn til, hvad der er sagt om Juryens Forhold til
Grundloven; man har ment i Grundloven at finde Hindringer for Juryens snare
Indførelse; imidlertid, stærkt har man ikke udtalt sig, thi man har følt, at man
960 ikke havde stærk Grund at staa paa, - jeg vil da sige, at der hverken i Grundloven
selv eller i vor Lovgivning siden Grundloven er udtalt en saa rigorøs Anskuelse

som den, der var gjort gjældende med Hensyn til §§ 20 og 88 i Grundloven, naar der handles om Juryer, og heller ikke tror jeg, at de Bemærkninger, der ere
965 anførte derom, paa nogen Maade gjendrive, hvad der er anført af Kommiteen og af Munch-Ræder i hans Værk, der er i Storthingsmændenes Hænder; thi saavidt jeg ved, er det nu uddelt til de Storthingsmænd, der ikke have været paa foregaaende Storthing, og som saaledes ikke da havde Anledning til at faa det fra Regjeringen. Jeg kan i saa Henseende holde mig dertil; men den Side af Sagen
970 vilde jeg fremhæve, at naar man saaledes fortolkede Grundloven, er det aldeles unyttigt indtil videre at tale om kollegiale Retter med offentlig og mundtlig Procedure; thi da en saadan Rettergang ikke er forenlig med legale Bevisregler, bliver akkurat det samme Tilfældet som med Juryen, at man ikke kan indbringe for Høiesteret det, som angaar Skyldspørgsmaalet.

975 Man har talt mod den Sats, at Edsvornerettens Indførelse skal være sær nyttig, fordi den tjener til Folkets Dannelse i moralsk saavel som i intellektuel Henseende, og jeg maa tilstaa, at Argumentationen i saa Henseende har forekommet mig noget forunderlig; man har talt om dette som en underordnet
980 Sag; paa samme Tid som man erkjender, at der er stor Gjæring i Gemytterne og Bevægelse i Landene, og at, om man end vil; kan den gamle Ordning i Samfundet ikke opretholdes, - paa samme Tid lader man haant om de Elementer, der kunde holde Samfundet sammen og befæste dets sukcessive, forstandige, rolige Udvikling. Jeg paastaar, at enten man ser hen til vort eller
985 andre Lande, kan man ikke samle nok Elementer til at sikre Samfundet en jævn og rolig Udvikling; dertil gives intet virksommere Middel, end alle Borgerklassers Udvikling i intellektuel og moralsk Henseende. Dersom det er sandt - og hvem kan nægte det? - at Juryen bidrager til Udvikling af Sandsen for Lovlighed og Orden, Kjendskab til hvad der kræves til Retfærdighedens
990 Haandhævelse og til at udbrede sunde Anskuelser og intellektuel Dannelse, saa er det en Side ved Sagen, der er al Ære værd; vistnok har man paaberaabt sig, at man havde Formandskaber o.s.v., men jeg siger, at om det end hjælper, saa er det ikke altid og ikke i den Grad som nærværende; det er klart, at Formændenes Forretninger ikke kunne bidrage til at vække og danne dem i den Grad som
995 juryens Virksomhed Jurymændene, og derhos bliver ikke ret mange delagtige i den Slags Forretninger; der er langt flere, som kaldes til Juryforretninger. Men ikke nok dermed; det er - som jeg tidligere har bemærket idag - det er det store Publikum, som kaldes til at overvære Retsforhandlingerne ved Juryen, og som overværer dem med største Interesse, - det modtager for en stor Del den samme
1000 Belærelse og de samme Indtryk, som Jurymændene; Tingen er - siden man talte

om denne Sag - at der hersker helt skjæve Anskuelser om Midlerne til at opnaa Folkets Dannelse; man siger, at Skolerne skulle gjøre det og tillige vor private Bedrift; det er sandt, Skolerne ere al Ære værd, og den private Bedrift kan ogsaa
1005 gjøre sit, men den private Bedrift giver især Dygtighed og ikke saameget Dannelse; det er Sysler med det almindelige, der hæver

Aanden og udvider Hjertet, - det specielle giver Duelighed i den enkelte Bedrift, men ikke den Almensands og Almenaand, der er nødvendig for Samfundets
1010 rette Udvikling, og hvad Skolen angaar, da bliver dens Værk halvt eller ikke engang det, dersom ikke Livet slutter sig til den; men netop det er den store Løftestang i alle frie Stater, at det offentlige Liv giver almen Dannelse, efterat Skolen har udført sit Hverv. Saaledes vil det vise sig at være i England og især i Amerika- det er umuligt at overvurdere dette Element for den folkelige
1015 Dannelse, thi til syvende og sidst - man sige hvad man vil - saa ligger dog Garantierne for hele Samfundet i Oplysning og Velstand.

Overalt ser man paastaet og erkjendt, at det er Almenviljen lutret gennem Formerne, der skal styre Samfundet, idet det er indrømmet den repræsentative
1020 Del af Styrelsen den største Indflydelse; den almene Vilje maa støtte sig til en oplyst offentlig Mening; men for at faa en offentlig oplyst Mening, maa der være en i Sandhed fri Presse og Diskussion; men dette er det, som bliver til i Ly af Juryinstitutionen; den har bidraget væsentlig til at skabe Englands offentlige Mening og frie Presse, og saalænge der under vilkenskensomhelst Form bliver
1025 Leilighed til retligt at forfølge Mænd, der optræde paa Folkets Vegne, om det end bliver med Faren og Uleilighederne, ere de mere end nok til at lægge Hindringer i Veien for den frie Presse og den offentlige Menings Opkomst. I saa Henseende er det af høieste Interesse at følge Englands Historie, thi man skal der se, at den offentlige Mening, som har baaret saa heldige Frugter i Udvikling,
1030 følger Skridt for Skridt med Juryen; det er kommen dertil, at alle Forfølgelser af det heromhandlede Slags ere blevne unyttige, thi man faar ikke Juryen til at kjende skyldig i slige Sager. Jeg kan i dette Tilfælde paaberaabe mig, at jeg er enig med en berømt Forfatter, som nok allermindst lader sig bestikke af Illusioner, nemlig Mac Culloch; han siger i sit statistiske Værk, at Juryen i saa Henseende
1035 har virket saa meget paa det engelske Samfundsliv, at det ikke staar til at beregne, hvorfor han ogsaa fremstiller den som en af Hovedpillerne for hele Englands nærværende Situation og Forfatning. I Forbindelse hermed staar da, at Edsvorneretter virke heldigt paa Regjeringens Forhold til Retspleien - som i England, saa overalt; Adgangen til uden Grund at søge Tiltale vil snart falde

bort, saasart som det overlades til 12 upartiske Mænd for aabne Døre at afgjøre Sagen; man behøver da saalidt som muligt at frygte for, at Overgreb skal finde Sted; men jeg tænker, det er en sær fordelagtig Side ved Juryen, at den engang for alle betager Regjeringen Tanken om at virke paa Domstolen i depraverende Retning.

Paa samme Tid har ogsaa Juryen den Indflydelse, at den forhindrer Sammenblandingen af Administration og Retspleie, hvortil man har seet de allermærkværdigste Antydninger hos os, f. Ex. at man vilde faa Foged- og Sorenskriverembedsmænd m. m. sammen.

Der er et Punkt, som er berørt tidligere her i Salen, og som hører til de vanskelige Sider i denne Sag; det er Forholdet mellem Juryen og Loven; det er sandt og maa anerkjendes, at Juryen undertiden har sat sig udover Loven og ikke dømt « Skyldig », hvor den efter Lovens strænge Bogstav skulde gjøre det; dette er anført som talende i høi Grad mod Juryen; imidlertid skal jeg først bemærke, at saadanne Tilfælde ere overordentlig sjeldne, og neppe have fundet Sted, undtagen hvor der er en bestemt Strid mellem Lovens Bogstav og den materielle Retfærdighed; det er kun der, hvor Loven er for stræng, at Juryen har gjort dette, men da er det ikke uden Exempler, at de faste Statsdommere ogsaa gjøre det, - de gjøre det blot noget senere, idet de længer holde paa Bogstaven. Men om end dette er saaledes, saa er dog derved, tør jeg sige, ingen stor Skade skeet, thi det er dog bedre, at een gaar fri, end at han straffes efter en barbarisk Lov. Det har derhos en god Indflydelse i en anden Retning; det tvinger Styrelsen til at afskaffe barbariske Love og sørge for, at Strafflovgivningen i Staten er overensstemmende med de virkende Anskuelser paa den Tid, den skal virke, og i saa Henseende kan jeg henvise til Munch-Ræders ofte af mig citerede Skrift, hvori han fremhæver som den store Fortjeneste, Juryen har af de engelske Straffeloves Forbedring netop paa Grund heraf. Dette er ogsaa en af Grundene, hvorfor man saa ofte har anket over den franske Jury; Tingen er nemlig, at den franske Kriminalkodex er excisiv haard, og har Straffe, der helt ofte ikke uden Uretfærdighed lade sig anvende længere. Dette har bevirket Frifindelse, der har skadet Juryens Anseelse. Det er dog ikke Juryens Skyld, men Lovgivningens, ligesom de mest erfarne Mænd, der have undersøgt Sagen, erklære, at naar Frifindelse fandt Sted paa en Maade, som vakte Betænkelighed, saa er det som oftest ikke Juryens, men Lovgivningens Skyld; det har Frankriges og Tysklands første Jurister udtalt, og jeg skal paavise det, om det fornødiges. Jeg skal nævne et Exempel for at vise, hvorledes Juryens Anvendelse i en tidligere Periode

1080 virkede til at fjerne barbariske Love: i Massachusetts brugte man i tidligere Tider
at domfælde Hexe og brænde dem ligesom andetsteds; det blev afskaffet der,
fordi Juryen erklærede ikke at ville kjende skyldig i Hexeri; - Statsdommeren
rasede herover og erklærede, at det var forfærdeligt, at Hexe og Troldpak skulde
gaa fri, men de bleve dog, da Juryen ikke vilde give sig, nødte til at afskaffe
1085 Hexeprocesserne. Juryen bestaar af Borgersamfundets bedste Mænd; de have
den største Interesse i al Retfærdigheds og Ordens Overholdelse, de forfalde ikke
saa let til Udskeielser i den Retning, hvorefter vi her tale. Det har ogsaa vist sig i
de sidste Aar, hvor vigtig denne Egenskab er ved Juryen. Da man indførte Jury
paa det europæiske Kontinent, saa man sig nødt til strax at undergive sine
1090 Kriminallove gjennemgribende Bearbejdelse, og Følgen heraf er, at urimelige,
dunkle og uheldige Kriminallove ere blevne og fremdeles ville blive afløste af
klarere, fornuftigere og mere humane. Det er en ganske overordentlig
Fortjeneste, Juryinstitutionen har erhvervet sig herved. Flere tyske Stater have
dels skiftet kriminelle Love, dels ere de i Begreb med at lade saadanne udarbejde.

1095

Blandt Indvendingerne mod Komiteens Indstilling er ogsaa den, at en
Rettergang med Edsvorne vil medføre store Omkostninger. Jeg svarer hertil, at
de Omkostninger, vi allerede have at udrede til Delinkventvæsenet, ere meget
1100 betydelige, og den kostbareste af alle Rettergange er den, som daarligst opfylder
sit Øiemed, om end derved spares nogle Skillinger. Men jeg tvivler paa, at det nye
System vil falde synderlig kostbarere, end det man har havt hidtil. I de Lande,
hvor Juryen er indført, har man været tilfreds med den i saa Henseende; og naar
jeg tænker paa de Besparelser, som ville finde Sted med Hensyn til Arrest o.s.v.,
1105 tænker jeg, at man vil komme ud noget nær med samme Beløb, som nu. Men
selv om det ikke var Tilfældet, siger jeg, at om vi anvende saameget aarlig paa en
god Kriminalproces, som vi anvende paa en Vei paa en Mil eller to, eller paa at
bygge paa en Korvet, der ligger og raadner op i Hortens Havn, tror jeg ikke, at vi
faa mindre for vore Penge. Det skulde være besynderligt at anvende Millioner til
1110 disse Sager, og ikke nogle Tusinde aarlig til den bedste Vei til Haandhævelse af
Retfærdighed inden Samfundet. Overalt vil den samme Fordring til Nationens
Kasse stilles, om man ogsaa ikke har Juryretter, men gaar over til andre Retter,
til Kollegialretter; de ville udfordre talrigt besatte Domstole, og medføre
Nødvendigheden af nye Arrester o.s.v., - samme Bekostninger, som ved Juryen.
1115 Jeg ser ingensomhelst Forskjel i Bekosteligheden mellem disse; jeg tror snarere, at
Kollegialretter ville medføre endnu større Udgifter, fordi man er nødt til at
honorere saamange Dommere, og det honorere dem høit; thi skal man betro

dem at dømme over Medborgernes Ære, Frihed og Liv, maa man sandelig
1120 honorere dem godt, for at være sikker paa at have de allerbedste Dommere.

Hvad de lokale Forhold angaar, da have de oftere været fremhævede ikke alene
ved denne, men ogsaa i andre Sager; der har ikke været Spørgsmaal om at indføre
større Institutioner, der have krævet Folkets Kræfter, før man siger, at der kræves
1125 formeget af Folket. Det er synderligt nok; thi det er for det meste ikke Mænd af
Folket selv, som tale saa, men de, som opkaste sig til Formyndere for Folket, er
det, som altid ere komne med disse Bemærkninger, at man trækker for meget
paa det. Men jeg mener, at i den største Del af Norge ere ikke Forholdene
anderledes, end at Folket gjerne vil bære Byrderne for at opnaa de modsvarende
1130 Fordele, og vil det ikke det, ser jeg ikke andet, end at hele Udviklingen standser;
thi de Pligter, som Friheden paalægger Samfundets Medlemmer, ere altid
alvorlige og tunge, og man maa ikke tro, at man faar de største Goder for en
Spotpris. Man kan vel maaske faa Formyndere som hidtil for en taalelig billig
Penge, men dersom man vil styre selv, kræves der Anstrængelser, og maa man
1135 renoncere paa at opnaa Forfatningens bedste Konsekvens, dersom ikke de
bedste Borgere anstrænge sig. Det er synderligt, at her bestandig tales om, at
man vil indrømme Arbeidernes Klasse deres Fordringer, idet der siges, at de
Bemidlede ville tænke og handle for dem, og naar man saa kommer og fordrer
dette, siger man nei, dette er Byrden, som gaar over vore Kræfter. Jeg har den
1140 Tro, at det paaligger de Bemidlede ikke at sky de Byrder, som Samfundet
paalægger, og der stilles ikke større Fordringer, end man meget vel kan
overkomme Arbeidet og taale Byrden. Lignende Indretninger fandtes i det
gamle Norge, og jeg kan ikke tro andet, end det norske Folk fuldkommen kan
bære de forholdsvis samme Byrder nu.

1145 Der er her bemærket, at et enkelt Distrikt i Landet er saaledes situeret, at det der
bliver umuligt at bringe denne Institution i Anvendelse. Jeg vilde nødig gaa ind
paa at anvende en særlig Retspleie for de nordlige Distrikter, idet jeg derved
vilde anse dem berøvede et af de største Goder, som Samfundet kan give. Men
1150 jeg siger, er der ingen anden Raad, faa de heller skilles ud. Intet billigtænkende
og forstandigt Menneske vil kræve, at Finmarken og Nordlandene skulle ligge
som en Hemske paa det hele øvrige langt større Lands Fremskridt og Udvikling;
det kan ikke være nogen upartisk og sandhedskjærlig Mands Forlangende. Men
jeg tror ikke, det er nødvendigt. Det er sagt, at Distancerne ere saa
1155 overordentlige, og at der er en Uenighed mellem forskellige Dele af
Befolkningen. Jeg skal opholde mig lidt ved begge Dele. Man har havt Exempler

paa, at den hele Retspleie har gaaet godt med Juryen i mange folkearme Stater; jeg skal paapege Kanada; da den der blev indrettet i forrige Aarhundrede, smagte
1160 det ikke den franske Befolkning, men efterhaanden fandt den samme Indgang i Gemytterne som i England, skjønt det var et meget tyndt befolket Land med stor Udstrækning. Det samme Land kan jeg anføre som Exempel med Hensyn til det andet, som blev anført om Finmarken; der stod nemlig Englændere og Franskmænd mod hinanden med et Had, som ikke var mindre end der er
1165 mellem forskellige Folkeklasser i Finmarken, men dog kjæmpede juryen sig frem til Anerkjendelse og har virket særdeles godt.

Man har følt, at det ikke gik an at henvise til blot at beholde det gamle, og man har søgt at forespeile os Reformer og sagt, at vi skulde se til at forbedre, hvad vi
1170 have. Dels ere disse Ytringer ikke traadte frem i bestemt Skikkelse, og da er det ikke let for mig at ytre mig derover; men dels har man henpeget til de Grundtræk, som ved den kongelige Kommission ere foreslaaede. Det er umuligt, at mange anse dette for at være af Betydning; jeg mener, at det ikke er saa; jeg tror, at man begaar en meget almindelig Feil, nemlig at anse Halvhed i
1175 Midler for Besindighed i Øiemed og Karaktersvagthed for Maadehold. Forøvrigt henholder jeg mig, hvad Kritiken angaar af det Forslag, som den kongelige Kommission har antydnet, til hvad Komiteen har anført i sine Præmisser, og selv om man vilde bygge derpaa, kan man i det længste komme til Kollegialretter, hvorved jeg alt tidligere har opholdt mig. Man taler om Jury, som om den ikke
1180 var prøvet, og om Kollegialretter, som om de vare vel prøvede; men jeg svarer hertil, at Juryen er prøvet i sit Hjem, England, mange Aarhundreder og i andre Stater længe, medens de kollegiale Retters Virkning endnu ikke er synderlig prøvet, og der hvor det er skeet, er det ikke faldet heldigt ud. Jeg har tidligere paapeget, at man har forsøgt dem i Italien og Holland; det har ikke gaaet heldigt;
1185 ligesaa i Tyskland; man forsøgte saadant, som af den kongelige Kommissionen er foreslaaet, i Wurtemberg og Preussen, men Resultaterne vare ikke tilfredsstillende. Siden man vil anstille en Sammenligning, siger jeg derfor, at Kollegialretter ikke ere saa meget prøvede som Juryen, og hvor de ere prøvede have de ikke bestaaet Prøven.

1190 Hvad Forundersøgelsens Ordning i Komiteens Indstilling angaar, da har jeg hørt et Par specielle Anker mod den, nemlig at det var betænkeligt, at offentlig Forhør var foreslaaet og at Initiativet i Reglen er tillagt en offentlig Anklager. Men i de Lande, hvor man har prøvet offentlige Forhørs Forhandlinger, har
1195 man erkjendt Nytten af offentlige Forhør af en dobbelt Grund, først fordi det i

høi Grad bidrager til Sandhedens Opdagelse, dernæst fordi det garanterer for Misbrug fra Dommerens Side. At Anklagerens Rolle ikke bør være forenet med den undersøgende Dommers, er saa erkjendt i Videnskab og Praxis, at jeg kun
1200 skal paapege det og ikke opholde mig derved. Naar, som i vort Forslag, Dommeren er aabnet Adgang til at handle med Hensyn til alle de Sager, som kan siges at være af den Betydning, at Indskriden kræves, saa tror jeg, man indrømmer det som er nødvendigt, ellers vilde man, som Hr. Professor Schweigaard træffende har sagt, gjøre Dommeren til Politiebedsmand og
1205 Forhøret til et Udspeidelsesmiddel. Jeg er ganske enig deri, at saa bør ikke være; Hr. Professoren har fremstillet den rette Lære, men den følges ikke i Praxis.

Hvad Anklageretten angaar, saaledes som Komiteen har tænkt sig den organiseret, tror jeg det er en god Garanti for den heldige Virken, at det er en
1210 juridisk Embedstnand, der tidligere kjender Sagen, som behandler den i Forening med 6 af de bedste Mænd i vedkommende Distrikt; det er altsaa Retskyndighed paa den ene Side og Kjendskab til Folket og dets Maade at være paa samt uhildet Betragtning af Sagen paa den anden. Dommeren er pligtig at veilede Anklagerettens Medlemmer, hvad det juridiske angaar. Naar
1215 Anklagejuryen i England har været erkjendt for at være mangeltig, skriver det sig derfra, at den ikke havde nogen juridisk Bistand, og det er saa langt fra, at man nu, da man nøiagtigere har gransket Sagen, i England er tilbøielig til at afskaffe Anklagejuryen, at det bekjendte Forslag, der nylig er bleven fremsat om Reform med Hensyn til Forfølgning af Kriminalsager paa det Offentliges
1220 Vegne, indeholdt en Bestemmelse, der gik ud paa, at ingen Forandringer skulde foregaa i Lovgivningen om Grandjuryen. Der er maaske enkelte, som have mod, at Forhørsdommeren skal være med i Anklageretten, og jeg har ogsaa havt Betænkeligheder derimod; men det har sine Fordele, at han er med, og jeg er bleven fri for alle Betænkeligheder ved at se hen til, hvorledes Praxis i den senere
1225 Tid har formet sig i London. Man er nemlig der kommen til det Resultat, at det virker heldigt, at det af Londons retskyndige Forhørsdommere optagne Forhør tilstilles Grandjuryen til Veiledning, ligesom man der er bleven tilbøielig til at give samme Funktionær Indflydelse ved Afgjørelse af Spørgsmaal om Anklage. Jeg er kommen til den Overbevisning, at man godt kan benytte
1230 Forhørsdommerens Kundskab til Sagen til Opnaaelse af Anklagerettens Formaal. Overalt er man her inde paa en meget vanskelig Sag, og dersom nogen af Odelstingets Medlemmer kan foreslaa en heldigere organiseret Anklagejury, skulde jeg gjerne gaa ind derpaa; men jeg tror ikke, man vil finde Sagen let paa samme Tid som det maa erkjendes og er erkjendt selv af den kongelige

Kommission, at Anklagemyndighedens Organisation bør undergaa Forandringer. Den har foreslaaet et System, efter hvilket jeg tror, man faar fem Anklagemyndigheder, hvoraf ingen efter min Formening er meget betryggende. Desuden forekommer det mig, at man er inde paa den rette Ide, naar man anvender Mænd af Folket, veiledede af en Retskyndig i Anklageretten; thi det er vist, at det Skjøn, som ligger til Grund for Anklagen er analogt med juryens Kjendelse angaaende Skyld eller Ikke-Skyld. Det er paa anden Maade vanskeligt at faa en Garanti mod utilbørlig Anklage.

1240 Jeg skal ellers ikke fordybe mig i Detaillerne. Det forekommer mig, at Modstanderne ved dette Henlæggelsesspørgsmaal formeget have holdt sig til Detailler, som det ved Forslagets specielle Behandling vil være Adgang til at faa forandret efter Ønske. Det er Grundtanken for det hele Processystem, som jeg nærmest maa holde fast ved. Hvad Kommissionens Arbejde angaar, saa er ingen mere end jeg villig til at erkjende dets Ufuldkommenheder; at skrive en Juryproces er en saa svær Opgave, at det ikke er muligt at tilfredsstille sig selv, end sige andre. Men det er tillige min Overbevisning, grundet paa den Erfaring, jeg har vundet, at, vil man bevirke store Reformer, maa man selv gaa saavidt man kan, naar ingen Sikkerhed gives for, at vi nære de Anskuelser, som lede Styrelsens Handlinger. Der kunde maaske fremkomme et mere feilfrit Arbejde, hvis man kunde faa Styrelsen til at tage Sagen i velvillige Hænder, men lang Erfaring har lært, at det ikke gaar paa den Maade. Vi ere derfor nødte til at fægte os frem, og vi have Exempler paa, at det er gaaet ret godt paa den Maade; man eier desuden i Sandbed kun det, man har arbeidet sig til og tilkjæmpet sig. Der var ikke bleven paalagt Jurykommissionen det svære Arbejde at gjøre Udkast til Rettergangslov, baseret paa Jury, hvis ikke Regjeringen Gang efter Gang havde vægret sig ved at overtage dette Hverv paa en Maade, som udelukkede ethvert Haab om, at et Forslag til Rettergangslov, grundet paa Anvendelse af Jury, skulde blive Storthinget forelagt. Jeg tror derfor, at de, som ere Venner af Sagen, ikke bør betænke sig paa at slutte sig om det Forslag, som er fremkommer, hvis de finde det nogenlunde holdbart, da man ialfald vil have Anledning til at bygge videre derpaa.

Forøvrigt er der med Hensyn til Kommissionens Arbejde bemærket, at der var Dissents i Kommissionen, hvilken ingensteds har faaet sit Udtryk og som skulde have dreiet sig om Jury eller Ikke-Jury; det maa være en Misforstaaelse af den ærede Taler, da der ikke er saadan Dissents, hvorom Talen er i Kommissionens Bemærkninger. Man sigter deri til Dissents angaaende specielle Bestemmelser f.

1275 Ex. om hvorvidt Juryen skulde afgive Kjendelse enstemmig eller efter en vis Pluralitet, om Anklageretten skal organiseres som af Komiteen foreslaaet, eller Anklagen overlades til juridiske Embedsmænd. Dersom nogen ønsker Underretning om, hvad der kan siges for eller imod Jury, saa er der en Literatur saa rig og bred, at hvem, som vil, kan læse sig mæt, og det i Bøger af Mænd, der
1280 ere saa udmærkede, at ingen af Kommissionens Medlemmer vilde vove at sammenligne sig med dem i fjerneste Maade.

Der er sagt, at Motiver mangle. Jeg tror ikke, at Motiver ere en saa nødvendig Bestanddel af et Lovforslag, som skal gaa igjennem denne Forsamling, især her,
1285 hvor der handles om en Sag, der allerede tidligere saa vidtløftigt er omskrevet og omdebatteret, at den i sine væsentlige Træk er gaaet over i den almindelige Bevidsthed, og var der nogle Punkter, ved hvilke man ønskede nærmere Forklaring, kan den meget godt erholdes under Sagens specielle Behandling.

1290 Naar Kommissionen har ytret sig paa den Maade, som af Motzfeldt fremhævet, saa er det formentlig nærmest til Retfærdiggjørelse for sig selv, ikke, at den skulde anse det for en absolut Nødvendighed for en Sags Behandling her i Thinget at give Motiver. Jeg skal oplyse, at saadant ikke altid har været anseet nødvendigt. Den, saavidt jeg erindrer, af mere end hundrede Paragrafer
1295 bestaaende Søfartslov kom ind i Thinget uden næsten nogen Motiver; der var kun tilføiet nogle Bemærkninger, som vare saagodtsom uden Betydning, og for at tage Exempel fra det mest praktiske Folk i Verden, har den engelske Lovkommissions Forslag til en Kriminalproces næsten ikke givet Motiver; der var kun ved en og anden Paragraf fremsat nogle faa Bemærkninger, sigtende til
1300 at belyse Forholdet til gamle Statuter og at belyse den bestaaende Praxis o.s.v., og dog omfattede dette Lovforslag mange flere Paragrafer end Kommissionens og Komiteens Udkast. Jeg tror forøvrigt, at det levende Ord er vel saa skikket og har udrettet vel saameget til Kjendskab til Juryinstitutionen, som mange og lange Skriverier. Det var nok heller ikke ret mange, der fordybede sig i
1305 Motiverne til Kriminalloven, da den blev debatteret og vedtaget her i Thinget, og den Kundskab, man af dem kunde faa, har man her langt bedre kunnet tilegne sig af alle de Skrifter, som ere uddelte.

Jeg maa sige, at om jeg end var imod Juryen, vilde jeg dog ikke stemme for dette
1310 Forslags Henlæggelse. Naar en Pluralitet af Stortinget i 1854 har erklæret sig for at ville have Jury, og naar her gennem flere Storting Gang efter Gang er bleven fremhævet Ønskeligheden af, at Sagen kunde komme under Drøftelse,

1315 synes jeg man skylder at lade Lovforslaget komme under Behandling, for at se, hvad der kunde klares og opklares ved Forhandlingerne.

Hvad jeg har sagt, er ikke saameget for at forsvare juryen, som for at imødegaa de Taler, som ere holdte; der er imidlertid ført megen Tale her, som jeg ikke har imødegaaet og heller ikke skal imødegaa, men som jeg snarere skulde ønske
1320 gjentaget, hvis det ikke vilde trætte Forsamlingen for meget; thi intet kan være heldigere for Juryens Venner, end at dens Modstandere bære Umodenhedens og Uefterrettelighedens Præg paa deres Pande.

Hr. Præsident! Der bor en suveræn Aand i Jury-Intitutionen; den har sin Styrke
1325 og sin Ære i sig selv; derfor vil den ogsaa udbrede sig over alle civiliserede Lande. Det er min faste og urokkelige Overbevisning, at faa vi den ikke denne Gang fra Vesten, saa faa vi den senere fra Syden, ja, om det saa skal være fra Østen.

Kilde
1330 Johan Sverdrup: Taler holdte i Stortinget 1851-1881. København 1882, s. 177-216.

Emner
Debatt, Demokrati, Innlegg i Stortinget, Juryordningen

URI
1335 <https://www.virksommeord.no/tale/den-eneste-rettergangsform-der-kan-forsones-med-et-frit-folks-forfatning>

1340

1345

1350